

महाराष्ट्र विधानपरिषद

दुसरे अधिवेशन, २०२०

तारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

बुधवार, दिनांक २६ फेब्रुवारी, २०२० / फाल्गुन ७, १९४१ (शके)

(१) मुख्यमंत्री	}	यांचे प्रभारी विभाग
(२) सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री		
(३) गृहनिर्माण मंत्री		
(४) नगरविकास, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) मंत्री		

प्रश्नांची एकूण संख्या - ६८

सातारा-देवळाई (जि.औरंगाबाद) करीता स्वतंत्र नगरपरिषद
निर्माण करणेबाबत

(१) * ४० श्री.सतिश चव्हाण, श्री.हेमंत टकले, श्री.विक्रम काळे, श्री.अमरनाथ राजूरकर : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४६९४७ ला दिनांक १९ जून, २०१९ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सातारा-देवळाई (जि.औरंगाबाद) ह्या एक लाख लोकसंख्या असलेल्या परिसरात सन २०१६ मध्ये स्वतंत्र नगरपरिषद स्थापन करण्यात आली असून काही दिवसातच सातारा-देवळाईचे दोन वार्ड करून औरंगाबाद महानगरपालिकेत समावेश करण्यात आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सन २०१६ पासून ते आजपावेतो या दोन्ही गावाच्या वार्डात महानगरपालिकेमार्फत कोणत्याही प्रकारच्या सोई सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आल्या नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, स्वतंत्र नगरपरिषद स्थापन झाल्यास शासनाकडून थेट निधी मिळत असल्याने पाणी, रस्ते, नाले इत्यादींची कामे होणे सोईस्कर होणार असल्यामुळे सातारा-देवळाईकरीता स्वतंत्र नगरपरिषद निर्माण करण्याबाबत स्थानिकांची मागणी आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सातारा-देवळाईला स्वतंत्र नगरपरिषद निर्माण करण्याकरीता कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) सातारा देवळाई नगरपरिषदेच्या संपूर्ण क्षेत्राचा समावेश औरंगाबाद महानगरपालिकेच्या हद्दीत शासन अधिसूचना दिनांक १४/०५/२०१५ अन्वये करण्यात आलेला असून, दिनांक १८/०१/२०१६ च्या अधिसूचने अन्वये सातारा देवळाई नगरपरिषदेचे अस्तित्व रद्द करण्यात आलेले आहे.

तसेच सातारा देवळाई नगरपरिषदेच्या समावेश न झालेल्या गट क्र.१२०,१२४/२ व १२६/२ या गटांचा शासन अधिसूचना दिनांक २९/०५/२०१९ अन्वये महानगरपालिका हद्दीत समावेश करण्यात आलेला आहे, ही वस्तुस्थिती आहे.

(२) सातारा देवळाईच्या काही भागात एकूण ४३ विकास कामे करण्यात आली असून, त्यावर १.९८ कोटी खर्च करण्यात आलेला आहे.

सातारा देवळाई भागाकरीता महानगरपालिकेकडून रस्त्यांचे मजबुतीकरण व डांबरीकरण, रस्त्यांचे व्हाइट टॅपींग, भूमीगत गटारे, सरकारी नाल्यांवर पुलाचे बांधकाम करणे, आरोग्य केंद्र उभारणीसाठी इमारतींची दुरुस्ती व नाल्यातील गाळ काढणे इ.कामे करण्याचे नियोजन असल्याचे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(३) व (४) अशा आशयाची मागणी महानगरपालिका व विभागीय आयुक्त कार्यालय यांच्यास्तरावर प्राप्त झाली आहे.

तथापि, असा कोणताही प्रस्ताव शासनास प्राप्त झालेला नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रातील पोयसर (कांदिवली)
आणि गोरेगाव येथील भूखंडाच्या आरक्षणाबाबत**

- (२) * ६१ श्री.प्रसाद लाड, श्री.रामदास कदम, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) बृहन्मुंबई महापालिकेच्या कार्यक्षेत्रातील पोयसर (कांदिवली) आणि गोरेगाव येथील शाळा, मैदान व रस्त्यासाठी आरक्षित असलेले ४३ हजार ३६० चौ.मी. चे ६ भूखंड ताब्यात घेण्यास महापालिकेकडून दिरंगाई होत असून सदर भूखंडांवर झोपड्यांचे व व्यावसायिक गाळ्यांचे १०० टक्के अतिक्रमण असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर भूखंड ताब्यात घेण्याबाबतचा प्रस्ताव सुधार समितीमध्ये दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१८ रोजी दप्तर दाखल करण्यात आला असून महानगरपालिका सभागृहात उक्त प्रस्ताव माहे जून, २०१९ मध्ये मंजुरीसाठी सादर केले असता तो कोणताही निर्णय न घेता सातत्याने पुढील महिन्यांच्या कामकाजाकरीता प्रस्तावित ठेवून जाणिवपूर्वक विलंब केले जात असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रस्ताव हेतुपुरस्पर विकासकांच्या फायद्यासाठी सभागृहाच्या मान्यतेकरीता प्रस्तुत करण्यात येत नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार सदर भूखंड पुन्हा महापालिकेच्या ताब्यात घेण्याबाबत तसेच दोषींवर कारवाई करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) व (२) विकास आराखडा २०३४ नुसार मौजे पोईसर, कांदिवली (पूर्व) येथील न.भू.क्र. ८०९/अ/१/१९अ/१/१/१अ/३/अ/१/१/अ(भाग), ८५१/अ व ८४१ हे भूखंड प्राथमिक/माध्यमिक शाळा, प्राथमिक शाळा, क्रीडांगण, ३६.६० मी. रुंदी विकास नियोजित रस्ता व १३.४० मी. रुंदी विकास नियोजित रस्ता या सार्वजनिक उद्दिष्टांकरीता आरक्षित आहेत.

सदर भूखंडांच्या जमीन मालकाने बृहन्मुंबई महानगरपालिकेस दिनांक २०/०६/२०१८ रोजी बजावलेल्या पाच खरेदी सूचना महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना अधिनियम, १९६६ च्या कलम १२७ मधील तरतूदीशी विसंगत असल्याने त्या महानगरपालिकेमार्फत अस्वीकृत करण्यात आल्या.

तथापि, अस्वीकृत करण्यात आलेल्या खरेदी सूचनांच्या अनुषंगाने न्यायालयीन प्रकरण उद्भवण्याची शक्यता विचारात घेता, स्वाधिकारे भूसंपादन करण्याचा प्रस्ताव महानगरपालिकेमार्फत सुधार समितीच्या मंजूरीकरीता सादर करण्यात आला आहे.

तसेच, विकास आराखडा १९९३ नुसार मौजे मालाड येथील न.भू.क्र. १२०८(भाग) हा भूखंड प्राथमिक शाळा, उद्यान व खेळाचे मैदान या सार्वजनिक उद्दिष्टांकरीता आरक्षित केला आहे.

सदर भूखंडांच्या जमीन मालकाने बृहन्मुंबई महानगरपालिकेस दिनांक २५/०४/२०१८ रोजी खरेदी सूचना बजाविली होती. त्यानुसार सदर भूखंड संपादन करण्याचा प्रस्ताव महानगरपालिकेमार्फत सुधार समितीच्या मंजूरीकरीता सादर करण्यात आला.

सदर ६ भूखंडांची सुधार समितीने दिनांक २९/१२/२०१८ रोजी पाहणी केली असता, मौजे पोईसर येथील ५ भूखंड पूर्णतः भारग्रस्त व मौजे मालाड येथील भूखंड अंशतः भारग्रस्त आढळला आहे.

त्यामुळे सुधार समितीने दिनांक ३१/१२/२०१८ रोजीच्या सभेमध्ये सदर ६ भूखंडांचे प्रस्ताव दफ्तरी दाखल करण्याची शिफारस महानगरपालिका सभागृहाला केली आहे.

सदर सर्व प्रस्ताव महानगरपालिका सभागृहाकडे मंजूरीसाठी प्रलंबित आहेत.

मौजे पोईसर, कांदिवली ३६.६० मी. विकास नियोजित रस्त्याच्या भूखंडाचा आगाऊ ताबा दिनांक २३/०१/२०२० रोजी "जसा आहे त्या स्थितीत" विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली २०३४ मधील तरतूदीनुसार हस्तांतरणीय विकास हक्काच्या मोबदल्यात महानगरपालिकेमार्फत घेण्यात आला आहे.

(३) व (४) मौजे पोईसर, कांदिवली येथील भुखंडांबाबत बजाविण्यात आलेल्या खरेदी सूचना फेटाळून स्वाधिकारे भूसंपादन प्रस्ताविले असल्याने आरक्षण व्यपगत होण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

तसेच, मौजे मालाड येथील न.भू.क्र. १२०८(भाग) या भूखंडाच्या भूसंपादनाची अधिसूचना दिनांक २४/०४/२०२० पर्यंत प्रसिध्द होणे अपेक्षित आहे असे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नागपूर महानगरपालिकेतील शिक्षक/ शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना सहाय्या
वेतन आयोगाची थकबाकी अदा करण्याबाबत**

(३) * ७१८ श्री.नागोराव गाणार, प्रा.अनिल सोले, श्री.गिरीशचंद्र व्यास :
सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शासनाच्या वित्त विभागाच्या दिनांक २९ एप्रिल, २००९ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार नागपूर महानगरपालिकेने दिनांक २२ डिसेंबर, २००९ रोजी परिपत्रक निर्गमित करून माहे जानेवारी, २०१० पासून शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना ६ वा वेतन आयोग लागू केला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर आदेशाची अंमलबजावणी झाली नसल्याने शिक्षक/कर्मचाऱ्यांनी आंदोलन केल्यामुळे माहे जानेवारी, २०११ पासून ६ व्या वेतन आयोगानुसार वेतन देण्याचे मान्य केले होते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, नागपूर महानगरपालिकेच्या लेखा व वित्त विभागातर्फे परिपत्रक काढून दिनांक १ जानेवारी, २००६ ते ३० नोव्हेंबर, २०१० पर्यंतची ६ व्या वेतन आयोगाची कोणत्याही प्रकारची थकबाकी अनुज्ञेय राहणार नाही असे आदेश निर्गमित करण्यात आल्यामुळे शिक्षक/कर्मचाऱ्यांमध्ये तीव्र असंतोष पसरला असून संघटनेच्यावतीने व नागपूर विभागाच्या लोकप्रतिनिधींनी देय असलेली थकबाकी देण्यात यावी अशी मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी करून नागपूर महानगरपालिकेतील लेखा विभागातील परिपत्रक रद्द करून थकबाकी अदा करण्याचे आदेश देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) व (२) नागपूर महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील अधिकारी/कर्मचारी तसेच शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांना दिनांक ०१/१२/२०१० पासून सहाव्या वेतन आयोगाच्या शिफारसी लागू करण्यात आलेल्या आहेत.

(३), (४) व (५) सहाव्या वेतन आयोगाची थकबाकी मिळावी यासाठी कर्मचारी संघटनांतर्फे वेळोवेळी आंदोलने करण्यात आलेली असून, यासंदर्भात महानगरपालिकेकडे निवेदनेही प्राप्त झालेली आहेत, ही वस्तुस्थिती आहे.

महापालिकेने सहाव्या वेतन आयोगाची अंमलबजावणी करताना दिनांक ०१/०१/२००६ ते दिनांक ३०/११/२००६ या कालावधीची कोणतीही थकबाकी अनुज्ञेय राहणार नाही असा निर्णय घेऊन, दिनांक ०१/१२/२०१० पासून सहाव्या वेतन आयोगाच्या शिफारसी महानगरपालिका कर्मचाऱ्यांना लागू केलेल्या आहेत.

तथापि, भविष्य निवार्ह निधी, अंशदायी निवृत्ती वेतन, थकीत महागाई भत्ता प्रदान करण्यासंदर्भात आश्वासित करण्यात आलेले आहे. असे आयुक्त, नागपूर महानगरपालिका यांच्या अहवालात नमूद आहे.

रायगड जिल्ह्यातील साळाव-रेवदंडा खाडीवरील पूलाच्या दुरवस्थेबाबत

(४) * ८६९ श्री.जयंत पाटील : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अलिबाग व मुरुड तालुक्याला (जि.रायगड) जोडणारा साळाव-रेवदंडा खाडीवरील पूल सन १९८६ मध्ये बांधण्यात आलेला असून आजच्या परिस्थितीत पूलावर पडलेल्या अवाढव्य खड्यामुळे सदर पूलाची प्रचंड दुरवस्था झाली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर पुलाला तीन ठिकाणी मोठमोठे खड्डे पडले असल्यामुळे या खड्ड्यात खडी आणि दगड टाकून ठेवण्यात आलेले असून पूलाच्या दुरुस्तीकडे सार्वजनिक बांधकाम विभागाने वेळोवेळी लक्ष न दिल्यामुळे व वेळेत दुरुस्ती न केल्यामुळे सदर पूलाची दुरवस्था झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, रायगड जिल्ह्यातील महाड येथील सावित्री नदीवरील पुनरावृत्ती अलिबाग-मुरुड-रोहा या तीन तालुक्यांना जोडणाऱ्या पूलाच्या रूपाने होऊ नये याकरीता शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही.

रेवदंडा पुलाचे बांधकाम सन १९८६ साली झाले आहे. सद्यःस्थितीत पुलावरील रस्त्यावर पडलेले खड्डे डांबरीकरणाने भरण्यात आले आहेत.

(२) रेवदंडा पुलावर असलेले खड्डे डांबरणे भरण्यात आले असून, पुलावरील रस्त्याची साफसफाई करून रेलिंगची दुरुस्ती करण्यात आली आहे. तसेच पुलाच्या दुरुस्तीचे काम मंजूर असून, या कामास तांत्रिक मान्यता देण्यात आली आहे. सदर कामाची निविदा प्रक्रिया प्रगतीपथावर असून निविदा निश्चिती होताच काम हाती घेण्यात येईल.

(३) प्रश्नांकित पुलाच्या दुरुस्तीचे काम मंजूर करण्यात आले आहे. सदर कामाची निविदा प्रक्रिया प्रगतीपथावर असून निविदा निश्चिती होताच दुरुस्तीचे काम हाती घेण्यात येईल. तसेच सदर पुलाचे संरचनात्मक परिक्षण (Structural Audit) करण्यात आले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबई येथील आंतरराष्ट्रीय विमानतळाला लागून असलेल्या संरक्षण भिंतीचे काम अर्धवट स्वरूपात असल्याबाबत

(५) * ५५२ अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.नागोराव गाणार, डॉ.परिणय फुके : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई येथील छत्रपती शिवाजी महाराज आंतरराष्ट्रीय विमानतळाच्या धावपट्टीला लागून असलेल्या मिठी नदीच्या संरक्षण भिंतीचे काम अर्धवट स्वरूपात झाले असल्यामुळे दोन विमान धावपट्टीवरून खाली येऊन दुर्घटना घडल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत हिवाळी अधिवेशन, २०१९ मध्ये सभागृहात स्थगनद्वारे मुद्दा उपस्थित केला असता संबंधित अधिकाऱ्यांनी भिंतीचे काम पूर्ण झाल्याची खोटी माहिती सभागृहाला दिली असून सदर भिंतीची सामुहिक पाहणी करण्याचे आश्वासन मा.नगरविकास मंत्री यांनी दिले होते, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार दोषी अधिकाऱ्यांवर काय कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) सदरची विमान दुर्घटना ही खराब हवामान व वैमानिकांच्या चुकीमुळे घडलेली आहे.

(२) होय.

(३) व (४) सदर प्रकरणी स्थळ पहाणी करून अहवाल सादर करण्याबाबत मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण यांना सूचना देण्यात आल्या आहेत.

राज्यातील रस्त्यांमधील खड्ड्यांची दुरुस्ती करणेबाबत

(६) * ५५० श्री.रामहरी रुपनवर, श्री.शरद रणपिसे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.जनार्दन चांदूरकर, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अमरनाथ राजूरकर, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात अनेक ठिकाणी रस्त्यावर खड्डे पडल्यामुळे अपघातात वाढ झाली असून मेढा शहर, मेढा-सातारा रोडच्या हद्दीतील रस्त्यांमधील खड्ड्यात मोटारसायकलीचे पाठीमागचे चाक आदळून खाली पडून एका महिलेचा पाठीमागून येणाऱ्या वाहनाने मृत्यू झाल्याचे दिनांक ९ जुलै, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पावसाच्या पाण्यात खड्डे न दिसल्याने अपघात होऊन प्रवाशांच्या जीवास धोका निर्माण झाल्यामुळे सदर रस्त्यांची पावसाळ्याआधी

दुरुस्ती करण्यास सार्वजनिक बांधकाम विभाग दुर्लक्ष करित असल्यामुळे अपघातात दिवसेंदिवस वाढ होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, राज्यातील खड्डेमय झालेले रस्ते दुरुस्त करण्याबाबत तसेच खड्ड्यामुळे झालेल्या अपघातात मृत्यू व जखमी झालेल्या प्रवाशांच्या कुटुंबियांना नुकसान भरपाई देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही.

प्रश्नांकित रस्ता हा महाबळेश्वर सातारा रहिमतपूर विटा रा.मा.१४० असा आहे. दिनांक ०८/०७/२०१९ रोजी या रस्त्यावर जवळवाडी फाटा येथे मोटारसायकलच्या अपघातात महिलेचा झालेला मृत्यू हा खड्ड्यामुळे झालेला नसून पाठीमागून येणाऱ्या ट्रकचा मोटारसायकल ओव्हरटेक करताना धक्का लागल्याने झाला आहे. ट्रक चालकाच्या निष्काळजीपणामुळे सदर अपघात झाल्याचे मेढा पोलीस ठाणे यांच्या प्राथमिक तपासणी अहवालानुसार स्पष्ट होते.

(२) व (३) हे खरे नाही, सदर रस्त्याचे काम हायब्रिड अॅन्युटी अंतर्गत प्रगतीत असून रस्त्यावर पडलेले खड्डे ठेकेदार यांच्याकडून वेळोवेळी भरण्यात येत आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**काळाचौकी, अभ्युदय नगर (मुंबई) येथील ५६ म्हाडा वसाहतीच्या
सेवा शुल्कात वाढ करण्यात आल्याबाबत**

(७) * १६० श्री.किरण पावसकर, श्री.हेमंत टकले, श्री.आनंद ठाकूर, श्री.खवाजा बेग, श्रीमती विद्या चव्हाण : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४६५९४ ला दिनांक १९ जून, २०१९ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय गृहनिर्माण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) काळाचौकी, अभ्युदय नगर (मुंबई) येथील ५६ म्हाडा वसाहतीत सुमारे ३४१० रहिवाशी गत अनेक वर्षांपासून रहात असून तेथील रहिवाश्यांना दरमहा रुपये ५५/- इतके शुल्क आकारण्यात येत असताना म्हाडाच्या शुल्क आकारणी रकमेत दरमहा रुपये १५०/- इतकी वाढ करण्याच्या आदेशाला तत्कालीन मा.मुख्यमंत्री (श्री.विलासराव देशमुख) यांनी त्यावेळी स्थगिती दिलेली होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, संबंधित रहिवाश्यांना कोणतीही पुर्वसूचना न देता आता म्हाडातर्फे दरमहा रुपये १०२७/- प्रमाणे अचानक शुल्कात भरमसाठ वाढ करण्यात येऊन सन १९९८ ते २०१६ या कालावधीमधील सेवाशुल्काच्या सुधारीत रकमेनुसार थकबाकी म्हणून रुपये १,५०,०००/- अदा करणेबाबत माहे डिसेंबर, २०१७ मध्ये वसुली नोटीस जारी करण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, गृहनिर्माण विभागाचा शासन निर्णय, क्र. लवेसू-२०१८/प्र.क्र.१०९/गृनिप, दिनांक २७ मार्च, २०१८ अन्वये सुधारीत सेवा आकाराबद्दल मा.गृहनिर्माण मंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात आली असून सदर समितीने शासनाच्या निर्णयास्तव सादर केलेल्या सुधारीत सेवा शुल्काच्या आकारणीबाबत केलेल्या शिफारशी विचारात घेवून कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) असल्यास, लोकप्रतिनिधींनी दिनांक २७ फेब्रुवारी व २५ मार्च, २०१९ रोजी शासनास निवेदन पत्रे दिलेली असून तेथील रहिवाशी व राजकीय पक्षातर्फे दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०१९ रोजी अभ्युदयनगर येथील म्हाडा वसुली कार्यालयासमोर आंदोलन करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.जितेंद्र आव्हाड : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) सदरहू रहिवाशांना सन १९९८ ते २०१६ या कालावधीमधील सेवा शुल्काची सुधारीत रकमेनुसार थकबाकी अदा करणेबाबत माहे डिसेंबर, २०१७ मध्ये

म्हाडामार्फत वसुली नोटीस जारी करण्यात आल्या आहेत. तथापि, सुधारीत सेवा शुल्काची रक्कम ही प्रत्यक्षात पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांच्या अनुषंगाने आकारण्यात आली आहे.

(३) मुंबईमधील म्हाडाच्या ५६ वसाहतीमधील रहिवाश्यांकडील सुधारीत सेवा शुल्काची थकीत रक्कम वसूल करण्याबाबतचा निर्णय शासनाच्या विचाराधीन आहे.

(४) अभ्युदयनगर वसाहतीमधील काही रहिवाश्यांनी अभ्युदयनगर वसाहतीमध्ये आंदोलन केले होते. तथापि, रहिवाश्यांच्या प्रश्नांच्या अनुषंगाने फेडरेशनमधील पदाधिकाऱ्यांशी वेळोवेळी चर्चा करण्यात येते तसेच सदर प्रश्न सोडविण्याबाबत म्हाडामार्फत प्रयत्न केले जात आहेत.

(५) व (६) तत्कालीन मंत्री (गृहनिर्माण) यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीने सुधारीत सेवा शुल्काबाबत केलेल्या शिफारशीनुसार उचित निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

मुंबई महानगरपालिकेच्या आरोग्य केंद्रांतील आरोग्य सेविकांचे मानधन वाढीच्या प्रस्तावाबाबत

(८) * ८ श्री.हेमंत टकले, श्री.किरण पावसकर, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.आनंद ठाकूर, श्रीमती विद्या चव्हाण, श्री.अब्दुल्लाखान दुराणी, श्री.विक्रम काळे, श्री.खवाजा बेग, श्री.अरुणकाका जगताप, अॅड.हुस्नबानू खलिफे : तारांकित प्रश्न क्रमांक ३८३८६ ला दिनांक २१ मार्च, २०१८ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई महानगरपालिका आरोग्य केंद्रांतील आरोग्य सेविकांच्या मानधन वाढीबाबत महानगरपालिका आरोग्य सेवा कर्मचारी संघटनेमार्फत माहे ऑगस्ट, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान मुंबईच्या आज्ञाद मैदानावर आंदोलन करून मागण्यांचा प्रस्ताव महानगरपालिका व शासनाकडे सादर केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, सदर प्रस्तावास दिनांक २३ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी महापालिकेच्या स्थायी समितीमध्ये तर दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०१९ रोजी महानगरपालिका सभागृहाने ठराव करून उक्त प्रस्तावास मंजूरी दिल्यानंतर सदर प्रस्ताव शासनाच्या मान्यतेसाठी दिनांक ७ डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास पाठविण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर प्रलंबित प्रस्तावाबाबत शासनाने चौकशी करून कोणता निर्णय घेतला वा घेण्यात येत आहे व त्याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिका आरोग्य केंद्रातील आरोग्य सेविकांच्या मागण्यांचे निवेदन महानगरपालिका आरोग्य सेवा कर्मचारी संघटनेमार्फत बृहन्मुंबई महानगरपालिकेस दिनांक २१/०८/२०१९ रोजी सादर करण्यात आले होते.

(२), (३) व (४) सदर मागणी पत्राच्या अनुषंगाने महिला आरोग्य स्वयंसेविकांचे मानधन दरमहा रुपये ५०००/- वरून रुपये ७५००/- इतके करण्याबाबतचा प्रस्ताव बृहन्मुंबई महानगरपालिका प्रशासनाने स्थायी समिती व महापालिकेस सादर केला होता. महानगरपालिकेने मानधनाची रक्कम रुपये १०,०००/- इतकी करून प्रस्ताव मंजूर केला.

तदनंतर आरोग्य सेविकांना यावर्षी रुपये ९०००/- तसेच, पुढील दोन वर्षांनंतर रुपये १०,०००/- इतके मानधन देण्यात यावे व त्यानंतर पुढील तीन वर्षे त्यांना कोणतीही वाढ देण्यात येऊ नये असे बृहन्मुंबई महानगरपालिका गटनेत्यांच्या दिनांक १२/१२/२०१९ रोजीच्या बैठकीत ठरविण्यात आले.

याबाबतच्या प्रस्तावास मंजूरी प्राप्त झाल्यानंतर पुढील आवश्यक ती कार्यवाही करण्यात येणार असल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

तथापि, सदर प्रस्ताव शासनास प्राप्त झालेला नाही.

**चेंबूर ते वडाळा आणि वडाळा ते संत गाडगे महाराज चौक
मार्गावरील मोनो रेलच्या विविध समस्येबाबत**

(९) * १०३८ डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.नागोराव गाणार, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, डॉ.परिणय फुके, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.रामनिवास सिंह, श्रीमती स्मिता वाघ, श्री.रमेशदादा पाटील : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईत तब्बल ३ हजार कोटी रुपये खर्चून उभारण्यात आलेल्या चेंबूर ते वडाळा आणि वडाळा ते संत गाडगे महाराज चौक या दोन्ही मोनो मार्गावरील स्थानकावर स्वच्छतागृहांचा अभाव, मोनोमध्ये वारंवार तांत्रिक बिघाड, वेळकाढू प्रवास, स्थानकाच्या पायऱ्यांवर बेघर-गर्दुल्यांच्या वावर इत्यादी कारणांमुळे प्रवासांना नाहक त्रास सहन करावा लागत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सध्या दोन्ही मार्गावर दर २० ते २५ मिनिटांनी मोनो रेल धावत असल्याने प्रवाशांचा वेळ मोनो स्थानकात वाट पाहण्यात खर्च होत असल्यामुळे सदर प्रवास आणखी जलद होण्याची आवश्यकता असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मोनो रेलच्या सतरा स्थानकांमध्ये प्रत्येकी एकच स्वच्छतागृह असल्याने प्रवाशांना बराच काळ ताटकळत उभे रहावे लागत असून पुरुष व महिला प्रवाशी आणि कर्मचाऱ्यांसाठी एकच स्वच्छतागृह असल्यामुळे लहान मुले, जेष्ठ आणि महिलांची खूपच गैरसोय होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार मुंबईकरांच्या जलद प्रवासाकरीता मोनो रेलची गती वाढवून मोनो स्थानकांवर अद्यावत सोयी सुविधा पुरविण्याबाबत कोणती उपाययोजना अथवा कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) होय.

मे.एल.अॅण्ड टी. व स्कोमी इंजिनियरींग बी.एच.डी. यांची २००८ साली मोनो रेल प्रकल्पाचे कंत्राटदार म्हणून एमएमआरडीएमार्फत नियुक्ती करण्यात आली होती. सदर कंत्राटदार समूहाकडून गैर-कामगिरी आणि कराराचे उल्लंघन झाल्याच्या कारणाने सदर कंत्राट दिनांक १४ डिसेंबर, २०१८ रोजी रद्द करून मोनो रेल प्रकल्पाचे संचलन व देखभालीचे काम एमएमआरडीएने स्वतः हाती घेतले, कंत्राटदाराने करारनाम्याच्या अटी व शर्तीनुसार मोनो रेल गाड्यांच्या नियमित देखभालीकरीता लागणारे सुटे भाग आणि दैनंदिन वापरातील उपयोगी साहित्य न पुरवल्यामुळे गाड्यांची देखभाल नियमित न केल्याने झाली नाही. त्याकारणाने वारंवार मोनो रेल गाड्यांमध्ये वारंवार तांत्रिक बिघाड येत आहेत. याव्यतिरिक्त स्थानकावर स्वच्छतागृह आणि जिऱ्यावरती सुरक्षा दरवाजे यांचे नियोजन नसल्याकारणाने प्रवाश्यांना त्रास सहन करावे लागले. प्राधिकरणामार्फत प्रवाश्यांच्या सोयीकरीता बैठक आसन, बेघर गर्दुल्यांचे निष्कासन, जिऱ्यावर सुरक्षा दरवाजे इत्यादी कामे प्रगतीपथावर आहेत.

(२) सद्यःस्थितीत ७ पैकी फक्त ५(४+१) गाड्या वाहतुकीस उपलब्ध असल्यामुळे सदर सेवा २२ मिनिटांच्या अंतराने चालू आहे. तथापि, पुढील ३ महिन्यात, २ मोनो गाड्या दुरुस्त करून मोनो रेल सेवा ७(६+१) गाड्यांच्या उपलब्धतेने १५ मिनिटांच्या अंतरावर सुरु ठेवण्याचे नियोजन आहे. तसेच मोनो रेल प्रकल्पाच्या गाड्यांची संख्या वाढविण्याकरीता प्राधिकरणामार्फत १० मोनो गाड्या (रोलिंग स्टॉक) खरेदीकरीता निविदा मागविण्याची प्रक्रिया सुरु आहे. प्राधिकरणामार्फत प्रकल्पाच्या पुनर्बांधणीच्या अनुषंगाने विविध पावले उचलण्यात येत आहेत.

(३) मोनो रेलच्या प्रत्येक स्थानकामध्ये पुरुष आणि महिला प्रवासी व कर्मचाऱ्यांकरीता प्रत्येकी २ स्वच्छता गृह आहेत. प्राधिकरणामार्फत प्रथमतः स्थानकांतील असलेली कर्मचारी स्वच्छतागृह प्रवाश्यांकरीता उपलब्ध करून देण्यात आली आहेत. तसेच प्रवाश्यांकरीता वेगळ्या स्वच्छतागृहाची उपाययोजना करण्यात येत आहे.

(४) व (५) मोनो रेल प्रकल्पात नवीन गाड्यांच्या समावेश करून मुंबईकरांच्या जलद प्रवासाकरीता प्रयत्न करत असून प्रवाश्यांकरीता पिण्याच्या पाण्याची सुविधा, मोफत इंटरनेट सुविधा, मोनो रेल मोबाईल ॲप, क्यूआर प्रणाली टिकिट इ. सोयी सुविधा पुरविण्याचे उपाययोजना करण्याचे नियोजन आहे.

**दादर, मुंबई येथील इंदू मिलच्या जागेत डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर
स्मारक उभारण्याबाबत**

(१०) * ३३८ श्री.शरद रणपिसे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, श्री.रामहरी रुपनवर, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.आनंदराव पाटील, श्री.जनार्दन चांदूरकर, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, आर्कि.अनंत गाडगीळ, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.नागोराव गाणार, प्रा.अनिल सोले, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, डॉ.परिणय फुके, श्रीमती स्मिता वाघ, श्री.विक्रम काळे, श्री.हेमंत टकले, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.दत्तात्रय सावंत, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.श्रीकांत देशपांडे, श्री.कपिल पाटील, श्री.सुजितसिंह ठाकूर, श्री.रामनिवास सिंह : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४७९३१ ला दिनांक १९ जून, २०१९ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) दादर, मुंबई येथील इंदू मिलच्या जागेत भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या स्मारकाचे काम येत्या दोन वर्षात म्हणजेच दिनांक १४ एप्रिल, २०२२ रोजीपर्यंत पूर्ण करण्यात येणार असल्याचे मा.उपमुख्यमंत्री महोदयांनी माहे जानेवारी, २०२० च्या पहिल्या आठवड्यात घेतलेल्या आढावा बैठकीत ग्वाही दिल्याची बाब निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, इंदू मिलची जागा स्मारकासाठी शासनाच्या ताब्यात देण्यात आल्यानंतर अनेक वर्षांचा कालावधी लोटलेला असतानाही त्यासाठी आवश्यक त्या पुरेशा निधीची उपलब्धता करण्यात आलेली नसून स्मारकाचे काम पूर्णत्वास नेण्यासाठी विलंब लागत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, सदर स्मारकाच्या कामाला दिनांक ७ मार्च, २०१८ रोजी सुरुवात करण्यात आलेली असल्यामुळे त्याबाबतची प्रगती व सद्यःस्थिती काय आहे तसेच स्मारकाच्या आराखड्याचे स्वरूप काय आहे, त्यास केव्हा मान्यता देण्यात आली आहे, या स्मारकासाठी एकूण किती निधीची आवश्यकता आहे, प्रत्यक्षात किती निधी केव्हा उपलब्ध करण्यात आला आहे व उर्वरित निधी केव्हा उपलब्ध करण्यात येणार आहे, याबाबत शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) होय, खरे आहे.

(२), (३) व (४) सदर कामास आवश्यक असणाऱ्या विविध मंजुऱ्या (मुळ संकल्पनेनुसार) प्राप्त करण्यात आल्या आहेत. आतापर्यंत शोअर पाईलिंगचे काम पूर्ण झाले असून प्रकल्पातील संशोधन केंद्र, प्रेक्षागृह, ग्रंथालय, वाहनतळ यांचे पाईल फाऊंडेशनचे काम पूर्ण झाले आहे. तसेच सदर इमारतीच्या राफटचे काम, बेसमेंट स्लॅबचे १ व २ ची कामे इत्यादी कामे प्रगतीपथावर आहेत. प्रकल्पातील प्रवेशद्वार इमारतीच्या पायाचे बांधकाम व जोत्याच्या बीमचे काम पूर्ण करण्यात आले असून स्मारकाचे काम प्रगतीपथावर आहे. मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाकडून आर्थिक तरतूद सन २०१९-२०२० साठी रुपये १६० कोटी केली आहे. सद्यःस्थितीत प्रकल्पाचे अंदाजे २५% काम पूर्ण करण्यात आले आहे. आतापर्यंत रुपये १२४.५८ कोटी इतका प्रकल्पावर खर्च झाला आहे.

सदर स्मारकातील भारतरत्न ड. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पुतळ्याची उंची वाढवून पादपीठासह १३६.६८ मीटर (४५० फूट) करण्यास मान्यता देण्यात आली असून सदर स्मारकासाठी रुपये १०८९.९५ कोटी खर्च अपेक्षित आहे. सदर प्रकल्पाचा खर्च मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने करावयाचा असून त्याची प्रतिपूर्ती राज्य शासनाकडून करण्यात येणार आहे.

**नागपूर सुधार प्रन्यास अंतर्गत ले-आऊट धारकांना त्वरित
नियमितीकरण पत्र मिळण्याबाबत**

- (११) * ५१९ प्रा.अनिल सोले, श्री.नागोराव गाणार, श्री.गिरीशचंद्र व्यास :
सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) नागपूर सुधार प्रन्यास अंतर्गत येणाऱ्या शहरालगतच्या भागातील अविकसित ले-आऊट धारकांना नियमितीकरण पत्रासाठी (आर.एल.) महानगरपालिका व नागपूर सुधार प्रन्यास कार्यालयाकडे फेऱ्या मारावे लागत असल्याने शेकडो भूखंडधारक नागरीकांना त्रास सहन करावा लागत असल्याचे दिनांक २६ डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी करून भूखंडधारकांना त्वरीत नियमितीकरण (आर.एल.) प्रमाणपत्र मिळण्यासाठी कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) हे खरे नाही.

(२) व (३) शासन अधिसूचना दिनांक २७/०८/२०१९ अन्वये नागपूर सुधार प्रन्यासच्या कार्यक्षेत्रांतर्गत असलेल्या ७ योजनांकरीता 'नागपूर महानगरपालिका' नियोजन प्राधिकरण घोषित झाल्यानंतर महानगरपालिकेच्या नगर रचना विभागांतर्गत स्वतंत्र गुंठेवारी कक्ष स्थापित करण्यात आलेला आहे.

सदर गुंठेवारी कक्षामध्ये महानगरपालिकेमधील नगर रचना विभागामार्फत गुंठेवारीबाबतची कामे करण्यात येत असून भूखंडधारकांना नियमितीकरण पत्र (आर.एल.) देण्याची कार्यवाही नागपूर महानगरपालिकेमार्फत सुरू आहे.

**मे.अली इंटरप्रायजेस कंपनीला कंत्राट देवून एमएमआरडीएने
गैरव्यवहार केल्याबाबत**

(१२) * १०४२ श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) एमएमआरडीएने मे.अली इंटरप्रायजेस या कंपनीला मे.जे क्लेरीज ही इमारत पाडण्याचे काम देण्यात आले असून कार्यारंभ आदेशानुसार सदर काम १५ दिवसांच्या कालावधीत संपविण्याचे व त्यातील स्क्रॅप मटेरीयल एमएमआरडीएला देण्याचे आदेश देण्यात आले होते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर कामाकरीता मे.अली इंटरप्रायजेस या कंपनीने १५ दिवसांऐवजी ५५ दिवस लावले असून एमएमआरडीएच्या अधिकाऱ्यांनी मे.अली इंटरप्रायजेस कंपनीसोबत आर्थिक संगनमत करून स्क्रॅप मटेरीयल वेगळे निघत नसल्याचे कारण सांगून आदेशामधून स्क्रॅप मटेरीयलबाबतची अट वगळण्यात आल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने दोषी एमएमआरडीएच्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याबाबत तसेच मे.अली इंटरप्रायजेस कंपनीला काळ्या यादीत टाकून स्क्रॅप मटेरीयल वसूल करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) अंशतः खरे आहे. मे.जे.क्लेरीज यांच्या बांधकामाचे निष्कासन करण्याकरीता मे.अली इंटरप्रायजेस यांना दिनांक १०/०५/२०१९ रोजीचे पत्रातील अटी व शर्तीस अधीन राहून निष्कासन करण्याचे काम देण्यात आले होते. सदर निष्कासनाचे काम मे.अली इंटरप्रायजेस यांनी दिनांक १०/०५/२०१९ रोजी सुरु केले होते. मे.अली इंटरप्रायजेस यांनी दिनांक २७/०५/२०१९ रोजी केलेल्या विनंतीस अनुसरून प्राधिकरणाने दिनांक २८/०५/२०१९ रोजी केलेल्या स्थळ पहाणीनुसार सदर इमारत ही २० वर्षापूर्वीची असल्यामुळे त्यामधील कॉंक्रीटमध्ये जे काही लोखंडी अवशेष आहे, ते सडलेल्या व गंजलेल्या

स्वरूपाचे आहेत. सदर लोखंड कॉक्रीटमधून स्वतंत्र्यपणे काढण्यासाठी अतिरिक्त मशीन व मनुष्यबळ लागणार असून त्यामध्ये बराचसा अवधी लागण्याची शक्यता असल्याचे निदर्शनास आले होते. त्यानुषंगाने सदर निष्कासन करण्याकरीता दिनांक ०४/०६/२०१९ पासून दिनांक १३/०६/२०१९ पर्यंत मुदतवाढ देऊन प्राधिकरणाच्या उपरोक्त दिनांक १०/०५/२०१९ पत्रातील स्क्रॅप मटेरीयलबाबतची अट वगळून इतर अटी कायम ठेवून प्राधिकरणामार्फत मे.अली इंटरप्रायजेस दिनांक ०७/०६/२०१९ रोजी सुधारीत पत्र देण्यात आले होते. मे.अली इंटरप्रायजेस यांनी दिनांक १०/०५/२०१९ ते दिनांक ०४/०७/२०१९ या कालावधीमध्ये काम बंद ठेवलेले दिवस वगळून एकूण ४६ दिवसांची यंत्रसामग्री व मनुष्यबळ वापरलेले देयक सादर केले होते. परंतु दिनांक १०/०५/२०१९ ते २९/०५/२०१९ या कालावधीत काम बंद ठेवलेले दिवस वगळून उर्वरित १५ दिवसांचे जीएसटीसहीत देयकाची रक्कम रुपये ५,५५,५००/- प्राधिकरणाकडून अदा करण्यात आली आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

नवी मुंबईतील प्रकल्पग्रस्तांना १२.५% योजनेतर्गत जागा मिळणेबाबत

(१३) * ४६१ श्री.रमेशदादा पाटील, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रसाद लाड, श्री.नागोराव गाणार, श्री.जयंत पाटील : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नवी मुंबईच्या विकास योजनेतर्गत शासनाने स्थानिक भूमिपुत्रांच्या संपादित केलेल्या जमिनीचा १२.५% टक्के मोबदला दिला असून घणसोली येथील ज्येष्ठ नागरिक सेवा संस्थेच्या बारा वर्षांपासून ताब्यात असलेला घणसोली नोड मधील सेक्टर १५ भूखंड क्रमांक १३ हा भूखंड १२.५% टक्के योजनेतर्गत दुसऱ्या संस्थेला दिला असल्याची बाब माहे डिसेंबर, २०१८ च्या शेवटच्या सप्ताहात निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच उरण (जि.रायगड) येथील प्रकल्पासाठी सिडकोने जागा संपादित करून प्रकल्पग्रस्तांना १२.५% योजनेतर्गत जागा देण्याचे मान्य करूनही गत १५ वर्षांमध्ये सिडकोने त्यांना जागा दिली नसल्याने गावठाणाशेजारी मोकळ्या जागेत बांधकामे करून स्वबळावर प्रकल्पग्रस्त कुटुंबांनी राहण्याची व्यवस्था केली असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीनुसार ज्येष्ठ नागरिक सेवा संस्थेला पर्यायी जागा म्हणून घणसोली नोड मधील सेक्टर २१ येथील भूखंड क्रमांक ९ किंवा सेक्टर १५ मधील भूखंड क्रमांक २९ हे भूखंड देण्याबाबत तसेच प्रकल्पग्रस्तांनी गरजेपोटी बांधलेली बांधकामे नियमित करण्याबाबत शासनाने कोणती उपाययोजना अथवा कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) हे खरे नाही.

सिडको महामंडळाने नवी मुंबईतील घणसोली नोडमधील सेक्टर १५ येथील भूखंड १३ हा सामाजिक सुविधा उपक्रमासाठी निर्देशित केलेला असल्याने, उक्त भूखंड, "विद्यार्थी वसतिगृह" या प्रयोजनासाठी आदिवासी विकास विभागास नियमानुसार वाटप केलेला आहे. यापुर्वी सदर भूखंड ज्येष्ठ नागरिक सेवा संस्था, घणसोली यांना वाटप करण्यात आलेला नव्हता.

(२) उरण तालुक्यातील भूसंपादनापोटी सिडको महामंडळाने १२.५% योजनेतर्गत ८१% भूधारकांना भूखंड इरादित व वाटप केलेले आहेत. परंतु प्रकल्पग्रस्तांसाठी राखीव असलेल्या सेक्टरमध्ये स्थानिकांच्या विरोधामुळे व त्यांनी केलेल्या अनधिकृत अतिक्रमणामुळे भूखंड वाटप प्रलंबित आहे.

मात्र, प्रकल्पग्रस्तांनी गरजेपोटी गावठाणालगत परवानगीशिवाय बांधकामे केल्याचे दिसून येते.

(३) सिडको महामंडळाकडून सार्वजनिक सुविधा उपक्रमाकरीता निर्देशित भूखंड वृत्तपत्रात जाहिरात प्रसिध्द करून वाटप करण्यात येतात. सबब, घणसोली सेक्टर २१ मधील भूखंड क्र.९ व सेक्टर १५ मधील भूखंड क्र.२९ या सामाजिक सुविधा उपक्रमासाठी निर्देशित केलेल्या भूखंडाचे वाटप जाहिरात प्रसिध्द करून पात्रता, अटी व शर्तीची पूर्तता करणाऱ्या संस्थेस करण्यात येणार आहे.

तसेच नवी मुंबईतील प्रकल्पग्रस्तांनी गरजेपोटी केलेल्या बांधकामाचे जिल्हाधिकारी, ठाणे व रायगड यांच्यामार्फत सर्वेक्षणाची कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर सदर बांधकामे नियमित करण्याच्या अनुषंगाने शासनाकडून निर्णय संकल्पित आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबईतील शीव उड्डाणपुलाच्या उभारणीचे काम प्रलंबित असल्याबाबत

(१४) * ११३ श्री.जगन्नाथ शिंदे, श्री.किरण पावसकर, श्री.हेमंत टकले, श्री.प्रसाद लाड, श्री.महादेव जानकर, श्री.जयंत पाटील, श्री.जनार्दन चांदूरकर, श्री.शरद रणपिसे, श्री.रामहरी रुपनवर, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, डॉ.सुधीर तांबे, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील शीव उड्डाणपुल उभारणीचे काम माहे डिसेंबर, २०१८ सालापासून प्रलंबित असून उक्त उड्डाणपुलाच्या दुरुस्तीपूर्वीचे प्राथमिक कामास सुरुवात झाली आहे, परंतु, उड्डाणपुलांचे बेअरिंग बदलण्याचे काम लवकर संपविण्यासाठी आवश्यक असलेले अधिक जॅक एमएसआरडीसीकडे उपलब्ध झाले नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर उड्डाणपुलाचे बेअरिंग बदलण्यासाठी यापूर्वी १२ जॅकचा वापर करण्यात येणार होता, मात्र त्यास जास्त कालावधी लागणार असल्यामुळे १०० जॅकचा वापर करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त निर्णयाची अंमलबजावणी करून प्रलंबित उड्डाणपुलाचे काम वेळेत पूर्ण करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

शीव उड्डाणपुलाचे बेअरिंग बदलण्याचे काम माहे मे, २०१८ मध्ये हाती घेण्यात आले असून निविदेतील तरतुदीनुसार बेअरिंगचे संकल्पचित्र बनविण्याची जबाबदारी संबंधित ठेकेदाराची होती. सायन उड्डाणपुलाच्या बेअरिंग चे संकल्पचित्र नवीन कोडप्रमाणे करणे आवश्यक होते. या बेअरिंगचे बोल्ट व स्लिव्हज तंतोतंत जुळणे गरजेचे होते. सुरुवातीच्या कालावधीमध्ये तांत्रिक अडचणीमुळे नवीन संकल्पचित्र अंतिम करण्यास वेळ लागला होता. सदरचे काम कमी कालावधीत पूर्ण करण्यासाठी एकूण १०७ जॅक्स एकाच वेळेस उपलब्ध करून एकाच टप्प्यामध्ये बेअरिंग बदलण्याचे नियोजन करण्यात आले आहे. आतापर्यंत यापैकी ४० जॅक ठेकेदारामार्फत उपलब्ध करून घेण्यात आले आहेत व लवकरच उर्वरीत ६७ जॅक उपलब्ध होणार आहेत. त्यामुळे कमीत कमी दिवस वाहतूक बंद ठेवून बेअरिंगचे काम पूर्ण करता येईल.

(३) शीव उड्डाणपुलाचे बेअरिंग बदलण्याचे काम फेब्रुवारी, २०२० मधील पहिल्या आडवड्यापासून सुरु करण्यात येणार आहे व सदरचे काम पुढील ५० दिवसापासून पूर्ण करण्याचे नियोजित आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबईतील नायर रुग्णालयासह इतर रुग्णालयातून लहान मुलांची चोरी होत असल्याबाबत

(१५) * ६२८ आर्कि.अनंत गाडगीळ, श्री.रामहरी रुपनवर, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, डॉ.वजाहत मिर्झा, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील नायर रुग्णालयासह इतर रुग्णालयातून लहान मुलांच्या चोरीच्या घटना वारंवार घडत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर घटनेची पुनरावृत्ती घडू नये याकरीता प्रसूती विभाग असलेल्या शासकीय रुग्णालयाच्या प्रसूती केंद्राचा सुरक्षा आढावा घेण्यात येऊन सुरक्षा वाढविण्याबाबत तसेच प्रसूती कक्षात सी.सी.टी.व्ही. लावण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या लोकमान्य टिळक मध्यवर्ती सर्वसाधारण रुग्णालयात दिनांक ०१/०१/२००९ रोजी व बा.य.ल. नायर रुग्णालयात दिनांक १३/०६/२०१९ रोजी लहान मूल चोरीच्या घटना घडल्या होत्या ही वस्तुस्थिती आहे.

(२) सदर घटनेची पुनरावृत्ती होऊ नये याकरीता बृहन्मुंबई महानगरपालिकेची रुग्णालये/प्रसूतिगृहे येथे महानगरपालिकेमार्फत खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात आल्या आहेत :-

- महानगरपालिका सुरक्षारक्षक, महाराष्ट्र राज्य सुरक्षा महामंडळ व सुरक्षारक्षक मंडळ, बृहन्मुंबई व ठाणे जिल्हा यांच्यासह खाजगी मदतनीसांची अतिरिक्त सुरक्षा व्यवस्था करण्यात आली आहे.
- प्रसूती विभागामध्ये -
 - महिला सुरक्षारक्षकांची नेमणूक करण्यात आली आहे.
 - गस्त पथकांची गस्त वाढविण्यात आली आहे.
 - येणाऱ्या अभ्यांगतांची कसून तपासणी करण्यात येते.
- नव्याने सी.सी.टी.व्ही. यंत्रणा कार्यान्वित करण्यात आली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

बाळापुर नगरपालिका (जि.अकोला) येथे मानवी विष्ठेची मजुरांकडून वाहतूक होत असल्याबाबत

(१६) * ३३० श्री.गिरीशचंद्र व्यास, प्रा.अनिल सोले, श्री.नागोराव गाणार, श्री.रामदास आंबटकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बाळापुर नगरपालिका (जि.अकोला) येथे मल:निस्सारण यंत्र उपलब्ध नसल्याने संबंधित अधिकारी मानवी विष्टेची वाहतूक मजुरांकडून करित असल्याची बाब माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासनस्तरावरून पुरवठा करण्यात आलेल्या आधुनिक यंत्राचा वापर न करता मनुष्यप्राण्यांकडून मानवी विष्टेची वाहतूक करणे बंद असतानाही नगरपालिकेच्या संबंधित अधिकाऱ्यांनी अशाप्रकाराचे कार्य मजुरांकडून करून घेतल्या प्रकरणी त्यांना बडतर्फ करण्याची कारवाई करण्यात आलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) अशी बाब निदर्शनास आली नसल्याचे नगरपरिषद बाळापूर तसेच जिल्हाधिकारी, अकोला यांनी कळविले आहे.

(२) व (३) बाळापूर नगरपरिषदेला दिनांक ६/११/२०१८ रोजी ODF+ मानांकन प्राप्त झाल्यामुळे रुपये ४५ लाख इतकी प्रोत्साहनात्मक बक्षिसाची रक्कम प्राप्त झाली आहे.

शासनाने स्वच्छ सर्वेक्षणामध्ये उच्चतम कामगिरी करणाऱ्या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना देण्यात येणाऱ्या प्रोत्साहनात्मक बक्षिस रक्कमेच्या विनियोगाबाबत दिनांक २५/७/२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये कार्यपध्दती निश्चित केली असून बक्षिस पात्र नगरपरिषदांनी बक्षिसाच्या रक्कमेतून शहरासाठी सेफ्टीक टँक साफ करण्याकरीता Vacuum Emptier यंत्र खरेदी करण्यास अनुमती देण्यात आलेली आहे.

सदर रक्कमेमधून नगरपरिषदेने आधुनिक यंत्र खरेदी करण्याचे निश्चित केले असून दिनांक २८/१/२०२० रोजी GEM पोर्टलवर निविदा प्रसिध्द करण्यात आली आहे. आधुनिक यंत्र खरेदीची कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

आजरोजी बाळापूर शहरातील नगरपालिकेच्या सार्वजनिक शौचालयातील सेफ्टीक टँक उपसण्यासाठी शेगाव व पातूर नगरपरिषदेकडून यंत्र मागविले जातात. तर नागरिकांकडून शहरातील खाजगी एजन्सीकडील यंत्राचा वापर त्यांच्या खाजगी सेफ्टीक टँक उपसण्यासाठी केला जातो. खाजगी एजन्सीबाबतची माहिती नगरपरिषद नागरिकांना उपलब्ध करून देते.

मजूरांकडून विष्ठा वाहतुकीची बाब निदर्शनास आली नसल्याने कारवाईचा प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**ठाकूर व्हिलेज, कांदिवली (मुंबई) येथे सुसज्ज
अग्निशमन केंद्र उभारण्याबाबत**

(१७) * ८२९ श्री.प्रविण दरेकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बृहन्मुंबई महानगरक्षेत्रातील मागाठाणे विधानसभा क्षेत्रातील कांदिवली ठाकूर व्हिलेज येथे मोठे व सुसज्ज अग्निशमन केंद्र उभारण्याबाबतची लेखी मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी व नागरीकांनी माहे जुलै, २०१७ व तदनंतर आजमितीस सातत्याने मा.मुख्यमंत्री, मा.नगरविकास राज्यमंत्री, आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, आर/दक्षिण विभाग, बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांचेकडे केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रभाग क्र. २५ येथे ठाकूर व्हिलेज न.भू.क. ८६/ए/१/६ सध्या लघु अग्निशमन केंद्र असून सदर परिसरात सद्यःस्थितीत ते कमी पडत असल्याने परिसरात लागलेली आग विझविण्यासाठी दहिसर आणि दिंडोशी येथून मागविण्यात आलेल्या अग्निशमन गाड्या घटनास्थळी पोहचून आगीवर ताबा मिळविण्यास विलंब होत असल्याने प्रचंड प्रमाणात मालमत्तेचे नुकसान व मनुष्यहानी होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार कांदिवली, ठाकूर व्हिलेज येथे मोठे व सुसज्ज अग्निशमन केंद्र उभारण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, त्याची सद्यःस्थिती काय आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) हे खरे आहे.

(२) ठाकूर व्हिलेज, कांदिवली (पूर्व) या ठिकाणी सन २०१८ पासून लघु अग्निशमन केंद्र कार्यान्वित आहे.

मागाठाणे, कांदिवली ठाकूर व्हिलेज येथे आपत्कालीन परिस्थिती उद्भवल्यास सदर अग्निशमन केंद्रावरील अग्निविमोचन वाहन तात्काळ उपलब्ध होते.

दुर्घटनेचे स्वरूप मोठे असल्यास दहिसर, दिंडोशी, कांदिवली व बोरिवली अग्निशमन केंद्रावरून जादा कुमक पाठविली जाते. त्यामुळे प्रचंड प्रमाणात मालमत्तेचे नुकसान व मनुष्यहानी होत आहे हे खरे नसल्याचे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(३) व (४) ठाकूर व्हिलेज या ठिकाणी परिपूर्ण अग्निशमन केंद्र व अद्ययावत प्रशिक्षण केंद्र उभारणीसाठी प्रशासकीय बाबींची पूर्तता करण्याचे काम महानगरपालिकेकडून प्रगतीपथावर आहे.

तसेच, अग्निशमन केंद्र उभारणीसाठी निविदा प्रक्रिया पूर्ण झाली असून पुढील कार्यवाही महानगरपालिकेमार्फत करण्यात येत आहे.

मुंबई-नागपूर समृद्धी महामार्गासाठी वाढीव

व्याजदराने कर्ज घेण्यात आल्याबाबत

(१८) * ४७९ अॅड.हुस्नबानू खलिफे, श्री.रामहरी रुपनवर, श्री.शरद रणपिसे, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.आनंदराव पाटील, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.विक्रम काळे, श्री.हेमंत टकले, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.जनार्दन चांदूरकर, आर्कि.अनंत गाडगीळ : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई-नागपूर महामार्गाकरीता निधी उभारण्यासाठी शासनाने स्टेट बँकेकडून रुपये ४ हजार कोटींचे अंतरिम कर्ज घेण्याचा निर्णय घेतला असून शासनाने दिनांक १६ जुलै, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत कर्ज परतफेडीची हमी दिली असून तदनंतर पुन्हा दिनांक ३ सप्टेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास सुमारे १३ हजार कोटी रुपयांच्या कर्जास शासनाने कर्जहमी दिलेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर कर्ज खुल्या बाजारातून ७.३ टक्के व्याज दराने उपलब्ध होत असताना शासनामार्फत ९.७५ टक्के इतक्या वाढीव व्याजदराने महामार्गासाठी कर्ज घेण्याची नेमकी कारणे काय असून समृद्धी महामार्गासाठी एकूण किती खर्च येणे अपेक्षित आहे तसेच एमएसआरडीसीने किती रकमेचे कर्ज घेतलेले आहे व त्यासाठी शासनाने किती कर्ज हमी कोणत्या कारणामुळे, कोणत्या अटीवर दिलेली आहे व उर्वरित निधी कशाप्रकारे उपलब्ध करण्यात येणार आहे,

(३) तसेच समृद्धी महामार्गाच्या कामाची सद्यःस्थिती काय आहे, माहे जानेवारी, २०२० अखेरपर्यंत उक्त कामासाठी किती निधी खर्च झाला असून सदर प्रकल्पामुळे बाधित झालेल्या व्यक्तींच्या पुनर्वसनाची व्यवस्था कशाप्रकारे करण्यात आली असून शेतकऱ्यांना मावेजापोटी किती रक्कम देण्यात आली आहे, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीचे निष्कर्ष काय आहेत व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

सदर प्रकल्पाच्या निधी उभारण्यासाठी मा.मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक ०८/०३/२०१७, दिनांक १३/०९/२०१७ व दिनांक ०७/०१/२०१९ रोजी राज्यातील बँका व इतर वित्तीय संस्थासमवेत आयोजित करण्यात आलेल्या बैठकांमध्ये बँका व इतर वित्तीय संस्थामार्फत प्रकल्पाच्या निधीसाठी उत्तम प्रतिसाद मिळालेला आहे. स्टेट बँक ऑफ इंडियासोबत

केलेल्या व्यवहार्यता अभ्यासानुसार सदर प्रकल्पासाठी स्विकार्य कर्ज (Sustainable Debt) रुपये २८,००० कोटीपर्यंत मर्यादित आहे. प्रथम टप्प्यात रुपये २५,००० कोटी वित्तीय समाप्ती अपेक्षित होते ते दिनांक ३०/०९/२०१९ रोजी साध्य करण्यात आले.

भारतीय स्टेट बँकेकडून घेण्यात येणाऱ्या कर्जाचा व्याजदर हा ९.७५% असून तो जास्त आहे. कारण शासन घेत असलेल्या खुल्या बाजारातील कर्जावरील व्याजदर हा ७.३ ते ७.४% दरम्यान आहे. सबब SBI चा ९.७५% व्याजदर हा त्या तुलनेत जास्त वाटतो. सदर व्याजदर आणखी कमी करता येईल किंवा कसे, याची विभागाने शक्यता पडताळावी असे अभिप्राय वित्त विभागाने दिलेले होते. या संदर्भात असे स्पष्ट करण्यात येते काही व्याजदर पतमानांकानुसार आधारीत आहे. सदर प्रकल्पासाठी पतमानांकन A(-) आहे. शासनामार्फत उभारावयाची कर्जे व महामंडळामार्फत उभारावयाची कर्जे ह्यामध्ये तुलना करणे उचित होणार नाही. कारण शासन कर्जफेडीसाठी अर्थसंकल्पीय तरतुदी करण्यात येते परंतु ह्या प्रकल्पासाठी महामंडळामार्फत उचल कर्जाची परतफेड ही केवळ प्रकल्पाच्या उत्पन्नास्त्रोतावर अवलंबून असते. त्यामुळे महामंडळामार्फत उचल कर्जावर जोखीम समज जास्त असल्याने व्याजदरामध्ये फरक पडतो. सदर प्रकल्पासाठी निश्चित करण्यात आलेला व्याजदर हा प्रचलित आहे. तसेच असेही स्पष्ट करण्यात येते की महाराष्ट्र शासनाच्या इतर अंगिकृत उपक्रमांनाही याच कालावधीत कर्जाद्वारे निधी उभारला असून काहीना शासकीय थकहमी देण्यात आली आहे. इतर सार्वजनिक उपक्रमांच्या कर्जावरील व्याजदर १०.४५ ते ११.०० टक्के इतका आहे. महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळाला द्यावयाच्या कर्जावर आकारण्यात येणाऱ्या व्याजदर प्रचलित दरापेक्षा किफायतशीर आहे.

सार्वजनिक बांधकाम विभाग, शासन निर्णय, दिनांक ०१/१०/२०१९ नुसार समृद्धी महामार्ग प्रकल्पाची किंमत रुपये ५५,३३५.३२ कोटी आहे.

स्टेट बँक ऑफ इंडियासोबत केलेल्या व्यवहार्यता अभ्यासानुसार सदर प्रकल्पासाठी स्विकार्य कर्ज (Sustainable Debt) रुपये २८,००० कोटीपर्यंत मर्यादित आहे. प्रथम टप्प्यात रुपये २५,००० कोटी वित्तीय समाप्ती अपेक्षित आहे. वरील कर्जापेकी वित्त विभाग, शासन निर्णय, दिनांक ३०/०८/२०१९ व २१/०९/२०१९ मध्ये नमुद केलेल्या अटीशर्ती नुसार रुपये १३,००० कोटीचे कर्ज उभारण्यासाठी शासन हमी देण्यात आलेली आहे.

उर्वरित रक्कम महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ स्वतःचे स्त्रोत म्हणजे महामंडळाकडे उपलब्ध असलेल्या जमिनीची विल्हेवाट / वाणिज्यिक वापर (नेपीयन सी रोड, मुंबई पुणे द्रुतगती मार्गालगतची जमीन तसेच बांद्रा येथील जमीन) व पथकर उत्पन्नामार्फत करणे अपेक्षित आहे. तसेच शासनाकडून येणारे थकित अनुदान व गौण खनिजाच्या उत्पन्न स्वमित्वधना वरील सुट (Royalty Exemption) व बांधकाम कालावधीतील व्याज शासनामार्फत येणे अपेक्षित आहे.

(३) सदर प्रकल्पावर जानेवारी, २०२० अखेरपर्यंत एकूण रुपये १५,६९७.२४ कोटी खर्च करण्यात आला आहे. सदर महामार्ग हा ग्रीन फिल्ड प्रकल्प असल्याने कोणत्याही व्यक्तीचा पुनर्वसनाचा प्रश्नच उद्भवत नाही. तसेच आतापर्यंत शेतकऱ्यांना मावेजापोटी रुपये ७,१५५.४८ कोटी इतकी रक्कम अदा करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे चौकशी करण्याचा प्रश्नच उद्भवत नाही.

(४) प्रश्नच उद्भवत नाही.

मुंबईतील बेस्टला एस.टी.च्या धर्तीवर अनुदान देण्याबाबत

(१९) * २५९ श्री.विलास पोतनीस : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शासनाने मुंबईतील बेस्टला एस.टी.च्या धर्तीवर अनुदान देण्यासह विविध करातून सवलत देण्याची मागणी लोकप्रतिनिधींनी दिनांक ८ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास मा.मुख्यमंत्री महोदयांकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त मागण्या शासनाने मान्य केल्यास बेस्टच्या महसुलात वार्षिक रुपये १२० कोटींची भर पडणार आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर मागणीच्या अनुषंगाने बेस्टला अर्थसहाय्य करण्याबाबत शासनाची नेमकी भूमिका काय आहे, याबाबत शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा आणि परिवहन उपक्रम (बेस्ट) ला एस.टी.च्या धर्तीवर अनुदान देण्यासह विविध करांतून सवलत देण्याबाबतचे निवेदन या विभागास प्राप्त झाल्याचे दिसून येत नाही.

(२) व (३) तथापि, असे निवेदन या विभागास प्राप्त झाल्यास याबाबत छाननी करून पुढील उचित कार्यवाही करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

ठाणे शहरातील तलावांचे सुशोभिकरण करण्याबाबत

(२०) * ७४६ श्री.रविंद्र फाटक : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ठाणे शहरात मासुंदा, उपवन, कचराई यासारखे अनेक तलाव असून या तलावाच्या काठी बसण्याकरीता, फिरण्याकरीता दूरवरून नागरिक येत असल्याने उक्त तलावाचे सुशोभिकरण करण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी संबंधित विभागाकडे सातत्याने पत्रव्यवहार करूनही कोणतीच कार्यवाही झालेली नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वागळे इस्टेट भागातील रायलादेवी तलावाच्या अवतीभागात प्रचंड घाणीचे साम्राज्य पसरले असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने उक्त तलावांच्या सुशोभिकरणाकरीता निधी उपलब्ध करून सुशोभिकरण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) ठाणे शहरातील तलावाचे संवर्धन व सुशोभिकरण करण्याबाबतचे निवेदन ठाणे महानगरपालिका व शासनाकडे प्राप्त झाले आहेत. ठाणे शहरातील तलावाचे संवर्धन व सुशोभिकरण करण्याबाबत खालीलप्रमाणे कार्यवाही केल्याचे ठाणे महानगरपालिकेने कळविले आहे :-

ठाणे महानगरपालिका क्षेत्रात तलावांचे संवर्धन, जतन व सुशोभिकरण करण्यासाठी मागील तीन वर्षात अंदाजित २२ कोटी रुपये खर्च केला आहे.

ठाणे महानगरपालिका क्षेत्रातील सर्व ३७ तलावांचे संवर्धन, जतन व सुशोभिकरण करण्यासाठी महानगरपालिकेमार्फत सन २०१८ मध्ये "एकत्रित कार्यक्रम" हाती घेण्यात आला आहे. सदर कामासाठी अंदाजित ३५ कोटी रुपयांची तरतुद करण्यात आली आहे. स्मार्ट सिटी योजनेतर्गत देखील तलाव सुशोभिकरणाची कामे समाविष्ट आहेत.

तसेच सर्व तलावांचे संवर्धन व सुशोभिकरणाची कामे वेळोवेळी हाती घेण्यात आली आहेत. सदरची कामे प्रगतीपथावर आहेत.

सदरची कामे माहे डिसेंबर, २०२० पर्यंत पूर्ण करण्याचे नियोजन ठाणे महानगरपालिकेने केले आहे.

(२) व (३) वागळे इस्टेट भागातील रायलादेवी तलावाच्या क्षेत्रात घाण असल्याबाबतचे निवेदन ठाणे महानगरपालिका व शासनाकडे प्राप्त झाले आहेत.

रायलादेवी तलावाच्या संवर्धन, जतन व सुशोभिकरण करण्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यवाही केल्याचे ठाणे महानगरपालिकेने कळविले आहे. :-

रायलादेवी तलावासंबंधित विविध कामे करण्याच्या स्वतंत्र प्रस्तावास स्थायी समितीने दिनांक १६/०९/२०१९ रोजी रुपये ९ कोटी ९३ लाख इतक्या खर्चास मान्यता दिली आहे.

सदर कामांतर्गत तलावातील गॅबीयन वॉल बांधणे, गाळ काढणे, तलावाभोवती भिंत बांधणे व घाट विकसित करणे व इतर अनुषांगिक कामे प्रगतीपथावर असल्याचे ठाणे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

ठाणे महानगरपालिकेमार्फत तलाव व आजुबाजुच्या क्षेत्रात नियमितपणे स्वच्छतेची कामे करित असल्याचे ठाणे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**गोवंडी, मुंबई येथील पंडीत मदनमोहन मालवीय शताब्दी
रुग्णालयातील रक्तपेढीबाबत**

(२१) * १११३ प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.रामनिवास सिंह, श्री.नागोराव गाणार, श्रीमती स्मिता वाघ, श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.जनार्दन चांदूरकर, श्री.शरद रणपिसे, श्री.रामहरी रुपनवर, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.मोहनराव कदम, श्री.महादेव जानकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गोवंडी, मुंबई येथील पंडीत मदनमोहन मालवीय शताब्दी रुग्णालयातील नाममात्र १/- रुपये इतक्या भाडेतत्वावर सुरु करण्यात आलेल्या पल्लवी रक्तपेढीचे महापालिकेसोबत करण्यात आलेला करार माहे ऑगस्ट, २०१८ मध्ये संपुष्टात आले असतानाही सदर रक्तपेढी सुरु असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर रक्तपेढी गरीब रुग्णांसाठी वाजवी दरात रक्त पुरविण्यासाठी सुरु करण्यात आली असतानाही याठिकाणी खाजगी पध्दतीने रक्ताची अधिक विक्री होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, रक्त संक्रमण परिषदेच्या नियमानुसार ऐच्छिक रक्तदात्याला गरज असताना रक्त मोफत देण्याचा नियम असतानाही सदर रक्तपेढी त्याच्याकडून रुपये २०० शुल्क आकारत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने संबंधित दोषींवर कोणती कावाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) गोवंडी येथील शताब्दी रुग्णालयातील पल्लवी रक्तपेढी महापालिकेच्या दिनांक २१/०६/२०१२ रोजीच्या ठरावानुसार सार्वजनिक-खाजगी सहभाग प्रकल्पांतर्गत केवळ एक रुपये भाडेतत्वावर दिनांक २३/०३/२०१४ पासून सुरु आहे.

पल्लवी रक्तपेढीचा कंत्राट कालावधी माहे जुलै, २०१८ मध्ये संपुष्टात आला असून, सदर रुग्णालयातील रुग्णसेवा बाधित होऊ नये याकरीता सदर रक्तपेढी सुरु ठेवण्यात आली आहे.

तसेच, सदर रक्तपेढीच्या नुतनीकरणाबाबतची कार्यवाही बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत करण्यात येत आहे.

(२), (३) व (४) "रक्तपेढीचा खिसेकापू कारभार" अशा आशयाची बातमी दिनांक ०३ जानेवारी, २०२० रोजीच्या महाराष्ट्र टाईम्स या स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द झाली होती ही वस्तुस्थिती आहे.

तथापि, सदर रक्तपेढीद्वारे आकारण्यात येणारे शुल्क हे महाराष्ट्र राज्य रक्त संक्रमण परिषद यांच्या नियंत्रण व निर्देशानुसार आकारण्यात येत असल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

खेड व मंडणगड (जि.रत्नागिरी) तालुक्यांना जोडणाऱ्या रस्त्यांची दुरवस्था झाल्याबाबत

(२२) * ९३७ श्री.रामदास कदम : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) खेड व मंडणगड (जि.रत्नागिरी) तालुक्यांना जोडणाऱ्या रस्त्यांच्या मजबुतीकरणासाठी सार्वजनिक बांधकाम विभागाने लाखो रुपये खर्च करूनही रस्त्यांची दुरवस्था झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, खेड-मंडणगड सुमारे १५ कि.मी. लांबीचा रस्ता खेड सार्वजनिक बांधकाम उपविभागाच्या हद्दीत असून सदर रस्त्यावरील डांबराचा बराचसा भाग निघून खड्डे निर्माण झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून दोषी अधिकाऱ्यांविरुद्ध कारवाई करून रस्ते दुरुस्त करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही.

(२) प्रश्नांकित पुरार म्हाप्रळ मंडणगड खेड रस्त्याची एकूण लांबी ३४.१०० कि.मी. असून या रस्त्याची कि.मी. ०/०० ते ९/६०० ही ९.६०० कि.मी. लांबी खेड सा.बां.उपविभागाच्या हद्दीत आहे. सदर लांबीतील खड्डे डांबर मिश्रीत खडीने भरून रस्त्याचा पृष्ठभाग सुस्थितीत ठेवण्यात आला आहे. सद्यःस्थितीत वाहतूक सुरळीत सुरु आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

हिंगोली ते ओंढा (जि.हिंगोली) या रस्त्याचे काम निकृष्ट दर्जाचे झाल्याबाबत

(२३) * ४३३ श्री.विप्लव बाजोरिया : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम

(सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) हिंगोली ते ओंढा (जि.हिंगोली) या रस्त्याचे गत अनेक महिन्यांपासून सुरु असलेले काम अत्यंत निकृष्ट दर्जाचे होत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर रस्त्यावर जागोजागी खोदून ठेवलेल्या बऱ्याच ठिकाणी बाजुच्या खोदकामातील मातीही वापरली जात असून अनेक ठिकाणी खालच्या लेयरमध्ये गिट्टीसोबत सिमेंटचे पाणी टाकण्याऐवजी मातीचाच वापर करण्यात येत असून काही ठिकाणी मुरुमाचे दगड भरले जात असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार दोषींविरोधात कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही. तथापि, अशा स्वरूपाची तक्रार माहे, नोव्हेंबर, २०१९ मध्ये प्राप्त झाली होती.

(२) व (३) सदर तक्रारीची चौकशी करण्यासाठी सार्वजनिक बांधकाम मंडळ, नांदेड अंतर्गत चौकशी समिती नियुक्त करण्यात आली असून चौकशी सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अमरावती ते नवापूर (जि.अकोला) येथील राष्ट्रीय महामार्गाच्या चौपदरीकरणाचे कामाबाबत

(२४) * ४०५ श्री.गोपिकिशन बाजोरीया : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४७२१४ ला दिनांक १८ जून, २०१९ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अमरावती ते नवापूर (जि.अकोला) या ४८०.७९ कि.मी लांबीच्या राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ६ च्या चौपदरीकरणाचे काम "हायब्रिड अॅन्युटी" तत्वावर करण्यात येणार आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अनेक वर्षांपासून प्रलंबित असलेल्या कामांकरीता कोणत्या कंपनीला कंत्राट देण्यात आले आहे व किती रक्कमेची तरतूद करण्यात आली आहे तसेच सदर काम कधीपर्यंत पूर्ण होण्याचे अपेक्षित आहे याबाबत शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) अंशतः खरे आहे.

राष्ट्रीय महामार्ग क्र.६ (नवीन रा.म.क्र.५३) च्या अमरावती ते नवापूर या सुमारे ४८४ कि.मी. लांबीच्या चौपदरीकरणाचे काम केंद्र शासनाच्या भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरणाच्या अखत्यारीतील आहे.

त्यापैकी अमरावती ते चिखली कि.मी. १६६/०० ते कि.मी. ३६०/०० या १९४ कि.मी. लांबीच्या चौपदरीकरणातील उर्वरीत काम एकूण चार भागामध्ये "हायब्रिड अॅन्युटी" तत्त्वावर प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, अमरावती यांचेकडून करण्यात येणार आहे.

तसेच चिखली ते फागणे कि.मी. ३६०/०० ते कि.मी. ५१०/०० या १५० कि.मी. लांबीच्या चौपदरीकरणाचे काम दोन भागामध्ये "हायब्रिड अॅन्युटी" तत्त्वावर प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, जळगांव यांचेकडून प्रगतीपथावर आहे.

फागणे ते नवापूर कि.मी. ५१०/०० ते कि.मी. ६५०/७९४ या १४०.७९४ कि.मी. लांबीच्या चौपदरीकरणातील उर्वरीत काम ईपीसी तत्त्वावर प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, धुळे यांचेकडून करण्यात येणार आहे.

(२) अमरावती ते चिखली या १९४ कि.मी. लांबीच्या "हायब्रिड अॅन्युटी" तत्त्वावर करण्यात येणाऱ्या चौपदरीकरणाच्या उर्वरीत कामाकरीता नव्याने निविदा मागविण्यात आल्या असून सदर निविदा दिनांक १४/०१/२०२० रोजी उघडण्यात आल्या आहेत. निविदा नियुक्तीबाबत पुढील कार्यवाही भारतीय राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरणाच्या दिल्ली मुख्यालयामार्फत सुरु आहे. सदर काम नियुक्तीच्या तारखेपासून दोन वर्षे कालावधीत पूर्ण होणे अपेक्षित आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, अमरावती यांनी कळविले आहे.

चिखली ते फागणे या १५० कि.मी. लांबीच्या चौपदरीकरणापैकी चिखली ते तरसोड कि.मी. ३६०/०० ते कि.मी. ४२२/७० मधील ६२.७० कि.मी.चे काम मे.चिखली तरसोड हायवेज प्रा.लि. या कंत्राटदारामार्फत वेगाने सुरु असून आजमितीस सुमारे ५० टक्के पूर्ण झाले आहे व उर्वरीत काम जुलै, २०२१ पर्यंत पूर्ण होणे अपेक्षित आहे. तसेच तरसोड ते फागणे कि.मी. ४२२/७० ते कि.मी. ५१०/०० या ८७.३० कि.मी. लांबीतील काम मे.फागणे तरसोड कॉरीडोर प्रा.लि.या कंत्राटदारामार्फत सुमारे १५ टक्के पूर्ण झाले असून उर्वरीत काम जुलै, २०२१ पर्यंत पूर्ण होणे अपेक्षित आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, जळगांव यांनी कळविले आहे.

तसेच फागणे ते नवापूर या १४० कि.मी. लांबीच्या चौपदरीकरणाच्या कामापैकी सुमारे ६५ टक्के काम पूर्ण झाले आहे. उर्वरीत कामाकरीता नव्याने निविदा मागविण्यात आल्या असून त्या स्वीकारण्याची अंतिम तारीख दिनांक ११/०२/२०२० अशी आहे. यास्तव निविदा नियुक्तीनंतर सदर काम हाती घेऊन पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, धुळे यांनी कळविले आहे.

(३) विषयांकित कामापैकी अमरावती ते चिखली व फागणे ते नवापूर या भागाकरीता याआधी नियुक्त केलेल्या कंत्राटदारांच्या आर्थिक अडचणींमुळे सदर भागामधील काम कंत्राटदारांकडून थांबविण्यात आले होते. त्यामुळे सदर भागातील याआधीचे करारनामे खंडीत करून सदर कामासाठी नव्याने निविदा नियुक्त करणे आवश्यक ठरले.

पंढरपूर नगरपालिकेतील सफाई कर्मचाऱ्यांच्या मागण्यांबाबत

(२५) * ६५५ श्री.प्रशांत परिचारक, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, प्रा.अनिल सोले, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पंढरपूर नगरपालिकेतील सफाई कर्मचारी व त्यांच्या संघटनांनी विविध मागण्यांकरीता माहे सप्टेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान ठिय्या आंदोलन केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर मागण्यांमध्ये प्रामुख्याने पदे निर्मिती, वारसा हक्क, महात्मा जीवनदायी आरोग्य योजनेत समाविष्ट करणे इत्यादी मागण्यांचा समावेश करण्यात आल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे व त्याचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) अखिल भारतीय सफाई मजदूर संघटना, शाखा पंढरपूर यांनी दिनांक २९/८/२०१९ ते दिनांक ३१/८/२०१९ या कालावधीत त्यांच्या विविध मागण्यांसाठी ठिय्या आंदोलन केले होते.

(२) होय.

(३) मा.उपसभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक ९/९/२०१९ रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीत या मागण्यांवर विचार करण्यात आला. सदर बैठकीस जिल्हाधिकारी, सोलापूर व मुख्याधिकारी, नगरपरिषद पंढरपूर हे उपस्थित होते.

बैठकीत मा.उपसभापतींनी दिलेल्या निदेशानुसार नगरविकास विभागांशी संबंधित पदनिर्मिती, वारसाहक्क व मालकी हक्काच्या सदनिकांबाबतचे प्रस्ताव जिल्हाधिकारी, सोलापूर यांनी संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, मुंबई यांना मंजूरीस्तव पाठविण्यात आले असून त्यावर संचालनालयाच्यास्तरावर विचार करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मोतीलाल नगर, गोरेगाव, मुंबई येथे म्हाडामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या पुनर्विकास प्रकल्पाबाबत

(२६) * ९४३ श्री.कपिल पाटील : सन्माननीय गृहनिर्माण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मोतीलाल नगर, गोरेगाव, मुंबई येथील पुनर्विकास प्रकल्प म्हाडामार्फत राबविला जाणार आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर प्रकल्पामध्ये स्थानिक रहिवाश्यांना विश्वासात घेवून त्यांच्या मागण्यांचा विचार करण्यात आला आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकल्पामध्ये रहिवाशांना किती क्षेत्रफळाची घरे देण्यात येणार आहे व या प्रकल्पाबाबत शासनाचे धोरण काय आहे ?

श्री.जितेंद्र आव्हाड : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

(३) महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण (म्हाडा) यांचा ठराव क्र.६६६६, दिनांक २२/०७/२०१४ अन्वये, पुनर्वसन क्षेत्र निवासी गाळयाकरीता ५२.०६ चौ.मी. चटई क्षेत्रफळ व अनिवासी गाळयांकरीता ३४.५९ चौ.मी. चटई क्षेत्रफळ या व्यतिरिक्त मुंबई मंडळाने वितरीत केलेले ४५.०० चौ.मी. प्रोराटा बांधकाम क्षेत्रफळ बांधकाम खर्च भरल्यानंतर तेवढ्या आकाराचा वेगळा गाळा अशी वि.नि.नि. ३३ (५) दिनांक १४/११/२०१३ मधील तरतुदी अंतर्गत परिगणना करण्यात आलेली आहे.

परंतु, सर्वेक्षणाचे काम अंतिम झाल्यावर पुनर्वसन गाळ्याचे क्षेत्र निवासी व अनिवासी करीता डी.सी.आर.२०३४ प्रमाणे निवासी / अनिवासी गाळ्यांच्या क्षेत्रफळाची सुधारित परिगणना करून जे क्षेत्रफळ जास्त असेल तेवढ्या क्षेत्रफळाची सदनिका देण्याचे म्हाडाच्या विचाराधीन आहे.

पुणे ते सातारा राष्ट्रीय महामार्गाचे काम प्रलंबित असल्याबाबत

(२७) * ५७० श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.सदाशिव खोत : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पुणे ते सातारा दरम्यान राष्ट्रीय महामार्ग क्रमांक ४ चे काम वर्षानुवर्षे अपूर्णावस्थेत असल्याने पुण्याचे जिल्हाधिकारी यांनी महामार्गावरील खेड-शिवापूर जवळील टोलनाका बंद करण्याची शिफारस राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरणाकडे केली असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, रिलायन्स इम्प्रास्ट्रक्चर व एनएचएआय यांच्यात झालेल्या करारानुसार सन २०१० मध्ये सुरु झालेले काम पूर्ण झालेले नसून सदर रस्त्याची अत्यंत दुरुवस्था झाली असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून रस्त्यांची कामे त्वरीत पूर्ण करून खेड-शिवापूर टोलनाका बंद करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच सदर कामांना विलंब करणाऱ्या संबंधित दोषी कंपनीविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) अंशतः खरे आहे.

पुणे-सातारा राष्ट्रीय महामार्ग क्र.०४ चे काम केंद्र शासनाच्या भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरणाच्या अखत्यारितीतील असून सदर काम प्रगतीपथावर आहे.

जिल्हाधिकारी, पुणे यांनी खेड-शिवापूर जवळील टोल नाका बंद करण्याची शिफारस केलेली नसून विविध संघटनांनी सदर अपूर्ण कामाच्या अनुषंगाने केलेल्या आंदोलनामुळे यासंदर्भात उचित निर्णय घेण्याची विनंती प्रादेशिक अधिकारी, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, मुंबई यांना केली असल्याचे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, पुणे यांनी कळविले आहे.

(२) अंशतः खरे आहे.

पुणे-सातारा महामार्गाचा करार केंद्र शासनाच्या भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण व मे.पी.एस.टी.आर.पी.एल. यांच्यामध्ये होऊन सदर काम दिनांक ०१/१०/२०१० पासून सुरु आहे. तथापि, सद्यःस्थितीत सदर काम पूर्ण होण्याच्या मार्गावर असून दिनांक ३१/०५/२०२० पर्यंत पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे.

सदर रस्त्याच्या एकूण १४०.३५० कि.मी. लांबीपैकी सद्यःस्थितीत १३४.८०० कि.मी. लांबीचे डीबीएम पूर्ण झाले असून सदर रस्त्यामधील एकूण ६२ स्ट्रक्चर्सपैकी एकूण ५३ स्ट्रक्चर्स पूर्ण झाली आहेत. उर्वरित ९ स्ट्रक्चर्सपैकी ५ स्ट्रक्चर्सची कामेदेखील प्रगतीपथावर असून ४ स्ट्रक्चर्सचे काम स्थानिक ग्रामस्थांच्या विरोधामुळे देखभाल दुरुस्तीच्या कालावधीमध्ये करण्यात येणार आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, पुणे यांनी कळविले आहे.

(३) सदर महामार्गाच्या कामास अ.क्र.४ च्या उत्तरात नमूद केलेल्या विविध कारणांमुळे विलंब झाला आहे. तथापि, सद्यःस्थितीत सदर काम पूर्णत्वाच्या दिशेने वेगाने सुरु असून दिनांक ३१/०५/२०२० पर्यंत पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे.

तसेच खेड-शिवापूर टोल नाक्यावरील टोल वसुली ही केंद्र शासनाच्या दिनांक २६/०८/२०१० च्या अधिसूचनेनुसार सुरु असल्याचे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, पुणे यांनी कळविले आहे.

(४) सदरील कामास पुढील कारणांमुळे विलंब झाला असल्याचे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, पुणे यांनी कळविले आहे.

- अ) स्थानिक ग्रामस्थांकडून त्यांच्या वेगवेगळ्या मागणीनुसार पुलाची उंची/रुंदी व स्थान याबाबत वेळोवेळी रस्त्याच्या कामासाठी विरोध.
- ब) वृक्ष प्राधिकरणाकडून रस्त्यावरील अडथळा ठरणारी झाडे तोडण्यासाठी/स्थलांतरीत करण्यासाठी उशीरा मिळालेली मंजूरी.
- क) वन विभागाकडून उशीरा आलेली मंजूरी.
- ड) चौपदरीकरणापासून सहापदरीकरणपर्यंत लागणाऱ्या जमिनीचे भूसंपादन करताना येत असलेल्या अडचणी.
- ई) महामार्गाच्या रस्त्यांतर्गत येणाऱ्या विविध धार्मिक स्थळांच्या स्थलांतरणाबाबत ग्रामस्थांचा असलेला विरोध.
-

औरंगाबाद ते पैठण राज्यमार्गाचे चौपदरीकरण करण्याबाबत

(२८) * २३९ श्री.विक्रम काळे, श्री.हेमंत टकले, श्री.सतिश चव्हाण, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.दत्तात्रय सावंत, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.श्रीकांत देशपांडे, श्री.कपिल पाटील : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४४७६५ ला दिनांक १९ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) औरंगाबाद शहरापासून पैठण या पर्यटन स्थळाला जोडणाऱ्या राज्यमार्गाचे चौपदरीकरण करण्यात आले नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार राज्यमार्गाचे चौपदरीकरण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे आहे.

(२) औरंगाबाद ते पैठण या राज्यमार्गाच्या चौपदरीकरणाच्या अनुषंगाने केंद्र शासनाच्या भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरणामार्फत डी.पी.आर. (सविस्तर अहवाल) तयार करण्याचे काम प्रगतीपथावर आहे. सद्यःस्थितीत प्रस्तुत प्रकरणी भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरणाच्या भूसंपादन समितीच्या

दिनांक २७/१२/२०१९ रोजी झालेल्या बैठकीतील ठळक निर्देशानुसार पुढील कार्यवाही सुरु आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, औरंगाबाद यांनी कळविले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**बेलोरा (जि.अमरावती) येथील विमानतळाचे
काम प्रलंबित असल्याबाबत**

(२९) * १०९९ श्री.प्रविण पोटे-पाटील : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बेलोरा (जि.अमरावती) परिसरातील विमानतळाच्या नियोजित जागेचे विस्तारीकरण व जमीन अधिग्रहणाचे काम प्रलंबित असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर विमानतळाचे विस्तारीकरणाचे काम निधी अभावी प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर विमानतळासाठी शासनाने निधीची तरतूद केली आहे काय तसेच सदर विमानतळाचे अपूर्ण काम केव्हापर्यंत पूर्ण होणे अपेक्षित आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.उध्दव ठाकरे : (१), (२) व (३) अमरावती (बेलोरा) विमानतळाच्या विस्तारीकरणासाठी रुपये ७५.०० कोटी खर्चास प्रशासकीय मंजूरी देण्यात आली होती. यानुषंगाने, आतापर्यंत सुमारे रुपये ७४.०० कोटी निधी महाराष्ट्र विमानतळ विकास कंपनीस उपलब्ध करून देण्यात आलेला आहे. तथापि, विमानतळाच्या विस्तारीकरणासाठी नेमण्यात आलेल्या सल्लागाराच्या सविस्तर प्रकल्प अहवालानुसार विमानतळाच्या विस्तारीकरणासाठी रुपये ११७.०० कोटी खर्च अपेक्षित असल्याने या सुधारित खर्चास प्रशासकीय मान्यता देण्याची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**व्ही.एन.देसाई मनपा रुग्णालय, मुंबई येथील
अतिदक्षता विभाग बंद असल्याबाबत**

(३०) * ६४५ श्री.जनार्दन चांदूरकर, श्री.शरद रणपिसे, श्री.रामहरी रुपनवर, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, आर्कि.अनंत गाडगीळ, डॉ.सुधीर तांबे, डॉ.वजाहत मिर्झा, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.अमरनाथ राजूरकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील व्ही.एन.देसाई मनपा रुग्णालयातील वर्षभरापासून बंद असलेला व काही दिवसापूर्वी सुरु करण्यात आलेला अतिदक्षता विभाग गत काही दिवसापूर्वी पुन्हा बंद करण्यात आला असून रुग्णांना पुन्हा ट्रॉमा केअर विभागामध्येच ठेवण्यास सुरुवात करण्यात आल्याचे दिनांक १८ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पश्चिम उपनगरातील व्ही.एन.देसाई रुग्णालयातील अतिदक्षता विभाग हे विविध प्रकारच्या साथीच्या आजारांसह दुर्धर व्याधींसाठी सर्वसामान्य जनतेला आधार होता. परंतु, सध्या अतिदक्षता विभाग बंद झाल्यानंतर सामान्य नागरिकांना उपनगरातील इतर रुग्णालयातील अतिदक्षता विभागामध्ये जागा मिळविण्यासाठी धावपळ करावी लागत असल्याने रुग्णासोबत त्यांच्या नातेवाईकांचीही गैरसोय होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१), (२), (३) व (४) “देसाई मधील आयसीयू बंद” अशा आशयाची बातमी दिनांक ०९/०९/२०१९ रोजीच्या स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द झाली होती ही वस्तुस्थिती आहे.

व्ही.एन.देसाई रुग्णालयाच्या दुसऱ्या मजल्यावरील अतिदक्षता विभागाची दुरुस्ती व नुतनीकरण करण्याकरीता सदर विभाग त्याच इमारतीच्या तळ मजल्यावरील ट्रॉमा केअर अतिदक्षता विभागात स्थानांतरीत करण्यात आला होता. तसेच तेथे सर्व गंभीर रुग्णांवर योग्य ते उपचार केले जात होते.

सद्यःस्थितीत सदर रुग्णालयाच्या दुसऱ्या मजल्यावरील अतिदक्षता विभाग दिनांक ०४/०२/२०२० पासून सुरु करण्यात आला असल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

**बांभोरी (जि.जळगाव) येथील गिरणा नदीवर
नवीन पूलाची निर्मिती करण्याबाबत**

- (३१) * ८९६ श्रीमती स्मिता वाघ : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) बांभोरी (जि.जळगाव) येथील राष्ट्रीय महामार्गावरील गिरणा नदीवरील पूल जीर्ण होवून तो महामार्गावरील व्यस्त वाहतूकीस अपूर्ण पडत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
 - (२) असल्यास, सदर ठिकाणी नवीन पूल उभारण्याचा प्रस्ताव शासनाकडे प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,
 - (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच नवीन पूल उभारण्याबाबत शासनाची भूमिका काय आहे,
 - (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) व (३) सदर काम केंद्र शासनाच्या भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरणाच्या अखत्यारीतील आहे. सदर प्राधिकरणामार्फत तरसोड ते फागणे कि.मी. ४२२/७० ते कि.मी. ५१०/०० रस्त्याच्या चौपदरीकरणाचे काम हायब्रीड अॅन्युटी निविदा पध्दतीने कंत्राटदार मे.फागणे तरसोड कॉरिडोर प्रायव्हेट लिमिटेड यांचेमार्फत दिनांक १४/०१/२०१९ रोजी दिलेल्या कार्यारंभ आदेशानुसार प्रगतीपथावर आहे. सदर प्रकल्पाचे काम सद्यःस्थितीत १५ टक्के पूर्ण झाले असून या प्रकल्पांतर्गत जळगाव शहराकरीता कि.मी. ४२३/५६० ते कि.मी. ४४१/२६० या १७.७० कि.मी. लांबीच्या बाहयवळण रस्त्याचे काम प्रस्तावित असून त्यामधील कि.मी. ४३६/३९८ या ठिकाणी

गिरणा नदीवर सुमारे ३३० मी.लांबीचा चारपदरी पूल बांधणे प्रस्तावित आहे. सदर प्रकल्पाचे काम जुलै, २०२१ पर्यंत पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, जळगाव यांनी कळविले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

गोदावरी नदी प्रदूषणमुक्त करण्याबाबत

(३२) * १७९ श्रीमती विद्या चव्हाण, श्री.किरण पावसकर, श्री.ख्वाजा बेग, श्री.हेमंत टकले, श्री.आनंद ठाकूर, अॅड.हुस्नबानू खलिफे : दिनांक २० जुलै, २०१८ रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या अतारंकित प्रश्नोत्तरांच्या यादी क्रमांक ४ मधील प्रश्न क्रमांक ३९४६५ ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गोदावरी नदीच्या प्रदूषणावर महापालिकेमार्फत उपाययोजना करण्याकरीता उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार विभागीय आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखाली स्वतंत्र समिती स्थापन केल्याचे दिनांक १० डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नाशिक महानगरपालिकेने उभारलेल्या मल:निस्सारण केंद्रात सांडपाण्यावर कोणतीच प्रक्रिया केली जात नसल्याचे आरोप पर्यावरणतज्ञांनी केले असून सांडपाणी आणि कचऱ्यामुळे गोदावरी नदीचे गटारीकरण झाल्याने जलचर, नागरिकांचे आरोग्य आणि शेतीवरही विपरीत परिणाम झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, नाशिक, त्र्यंबकेश्वर आणि निफाड या तीन तालुक्यामधील सुमारे ३६१ गावे गोदावरीच्या खोऱ्यावर अवलंबून असल्यामुळे गोदावरी नदीच्या प्रदूषणाचा दुष्परिणाम या गावांना सोसावा लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार गोदावरी नदीच्या प्रदुषणावर नियंत्रण बसविण्याकरीता कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) जनहित याचिका क्र.१७६/२०१२ मध्ये मा.उच्च न्यायालयाने दिनांक ०७/०३/२०१४ रोजी दिलेल्या अंतरिम आदेशानुसार, विभागीय आयुक्त, नाशिक यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २०/०३/२०१४ रोजी सर्व संबंधितांची समिती गठीत करण्यात आली आहे.

(२) हे खरे नाही.

नाशिक महानगरपालिकेने उभारलेल्या मलनिःस्सारण केंद्रात महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या निकषानुसार मलजल प्रक्रिया करण्यात येते. प्रक्रिया केलेले पाणी नदी पात्रात सोडण्यात येते.

तसेच याबाबत महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळामार्फत वेळोवेळी चाचण्या घेण्यात येतात. याबाबतचे त्याचे निष्कर्ष देखील विहित मर्यादेत आहेत.

(३) अंशतः खरे आहे.

गोदावरी नदी काठावरील ४५ ग्रामपंचायतीमधील सांडपाणी नदीमध्ये मिसळू नये याकरीता सांडपाणी प्रक्रिया करण्यासंदर्भात प्रकल्प अहवाल तयार करण्याची कार्यवाही जिल्हा परिषद, नाशिक यांच्यामार्फत सुरु असल्याचे त्यांनी कळविले आहे.

(४) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत करण्यात आलेल्या समितीमार्फत गोदावरी प्रदूषण नियंत्रणाबाबत वेळोवेळी आढावा घेण्यात येऊन उपाययोजना करण्यात येतात व त्याबाबतचा अहवाल विभागीय आयुक्त, नाशिक यांच्यामार्फत मा.उच्च न्यायालयास सादर करण्यात येतो.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुंबई महापालिकेच्या नवीन अटीमुळे निविदा
प्रक्रिया रद्द करण्यात आल्याबाबत**

(३३) * १३८ श्री.रामनिवास सिंह, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई महापालिकेने घातलेल्या नविन अटीमुळे कंत्राटदारांनी जादा दराने निविदा भरल्यामुळे सर्व निविदा प्रक्रिया रद्द करण्यात आल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर निविदा प्रक्रियेत नवीन अट घातल्यामुळे सुमारे आठशे पन्नास कोटी रुपयांची रस्त्यांची कामे प्रलंबित असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार रस्त्यांच्या कामांना सुरुवात करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या विविध विभागांतील रस्त्यांची कामे करण्याकरीता ३० निविदा मागविण्यात आल्या होत्या.

सदर निविदांमध्ये, संबंधित कंत्राटदाराकडून रस्ते सुस्थितीत ठेवण्यासाठी व त्यांची जबाबदारी निश्चित करण्यासाठी काम पूर्ण झाल्यावर देय रकमेच्या ६०% रक्कम व हमी कालावधीत उर्वरित ४०% रक्कम टप्प्याटप्प्याने देण्याचे नमूद करण्यात आले होते. त्यामुळे निविदाकारांनी प्रचलित पध्दतीपेक्षा अधिक दराच्या निविदा सादर केल्या.

सदर ३० निविदांपैकी १८ निविदाकारांनी दर कमी केल्यामुळे त्यांच्या निविदा महानगरपालिकेमार्फत स्वीकारण्यात आल्या असून उर्वरित १२ निविदा रद्द करण्यात आल्या आहेत.

(२), (३) व (४) सदर स्वीकृत १८ निविदांच्या अनुषंगाने रुपये १८९ कोटी रुपयांच्या कामाचे कार्यादेश देण्यात आले असून, सदर कामे प्रगतीपथावर आहेत.

तसेच, १२ निविदा रद्द करून निविदांमधील रस्ते व इतर आवश्यक रस्ते एकत्र करून नवीन निविदा मागविण्यात आल्या आहेत.

त्यानुषंगाने पुढील कार्यवाही सुरु असल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

अकोला शहरातील विमानतळाकरीता भूसंपादन करण्याबाबत

(३४) * ११४१ डॉ.रणजित पाटील : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४७२१९ ला दिनांक १९ जून, २०१९ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अकोला शहर (जि.अकोला) येथील स्थानिक विमानतळाकरीता भूमी अधिग्रहण करण्याबाबतचा प्रस्ताव जिल्हाधिकारी, अकोला यांनी शासनाकडे सादर केल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सध्याच्या १४०० मीटर धावपट्टीच्या विस्तारासाठी खाजगी जमीन संपादित करणे आवश्यक असून शिवणी विमानतळाच्या सध्याच्या १४०० मीटर धावपट्टीवरून सूर्योदयापासून सूर्यास्तापर्यंत ATR-४२ (४२ आसनी) विमानसेवा सुरु करण्यासाठी भारतीय विमानपत्तन प्राधिकरणाकडे करण्यात आलेल्या पाठपुराव्यानुसार कोणता निर्णय घेण्यात आला वा येत आहे,

(३) तसेच, सदर विमानतळाकरीता आवश्यक जागेचे भूसंपादन करण्याबाबत शासनाकडून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.उध्दव ठाकरे : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) अकोला (शिवणी) विमानतळ हे भारतीय विमानपत्तन प्राधिकरणाच्या अखत्यारीत आहे. या विमानतळाच्या सध्याच्या १४०० मीटर धावपट्टीवरून ATR-४२ विमानसेवा सुरु करण्याबाबत पाठपुरावा करण्यात आला आहे. तथापि, याबाबत निर्णय भारतीय विमानपत्तन प्राधिकरणास घ्यावयाचा आहे.

(३) सदर विमानतळाच्या विस्तारीकरणासाठी संयुक्त मोजणीअंती सुमारे २२.२४ हे.आर. जमीन संपादनाची आवश्यकता असल्याचे निष्पन्न झाले असून या भूसंपादनासाठी प्रशासकीय मान्यता घेण्याची कार्यवाही शासनस्तरावर सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अप्पर वर्धा धरणातून आष्टीपर्यंत (जि.वर्धा) पाईपलाईनचे
काम प्रलंबित असल्याबाबत**

(३५) * २०७ श्री.रामदास आंबटकर, प्रा.अनिल सोले, श्री.नागोराव गाणार :
सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वर्धा जिल्ह्यातील अप्पर वर्धा धरणातून आष्टीपर्यंत पाईपलाईनव्दारे पाणीपुरवठा करण्याकरीता तत्कालीन ग्रामपंचायतीने ग्रामविकास विभागाकडून पाणीपुरवठा योजना मंजूर केली असून आष्टी ग्रामपंचायतीचे नगर पंचायतमध्ये रुपांतर झाल्याने सदर प्रस्तावाचे हस्तांतरण नगरविकास विभागाकडे करूनही त्याला मंजूरी मिळाली नसल्याचे दिनांक ८ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर प्रकरणी नगरविकास विभाग व जीवन प्राधिकरण यांच्यामध्ये बैठक होवूनही पाणीपुरवठा पाईपलाईनच्या कामांना मंजूरी मिळाली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून अप्पर वर्धा धरणातून आष्टीपर्यंत पाईपलाईनच्या कामास मंजूरी देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) आष्टी नगरपंचायतीस ग्रामविकास विभागाकडून पाणीपुरवठा योजना मंजूर झाली नव्हती.

आष्टी नगरपंचायतीने पाणीपुरवठा योजनेचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार केला असून, तांत्रिक मान्यतेसह आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय यांच्याकडे सादर केलेला आहे.

(२) याबाबत मा.अध्यक्ष, विधानसभा यांच्या अध्यक्षतेखाली नागपूर येथे दिनांक २०/१२/२०१९ रोजी बैठक झाली होती.

त्यानुसार याबाबतचा प्रस्ताव तांत्रिक मान्यतेसह आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय यांच्याकडे सादर झाला आहे.

(३) आष्टी नगरपंचायतीच्या तांत्रिक मान्यतेनुसार प्राप्त झालेल्या प्रकल्पाची तपासणी करण्यात येत असून सर्व बाबींची पूर्तता झाल्यानंतर सदर प्रकल्प महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाभियानांतर्गत मंजूर करण्याचे प्रस्तावित आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबईतील झोपडपट्ट्यांमधील पाणी चोरी व गळती रोखण्याबाबत

(३६) * १७६६ श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.रामनिवास सिंह, श्रीमती स्मिता वाघ, श्री.नागोराव गाणार, श्री.रमेशदादा पाटील : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील बहुतांश झोपडपट्ट्यांमध्ये खाजगी टँकर माफिया अनधिकृत नळजोडणी करून पाणी चोरत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर पाणी चोरी व गळती रोखण्यात जल विभाग अपयशी पडत असून वेळेत पाणी न येणे, कमी दाबाने पाणीपुरवठा होणे यासारख्या समस्यांचे प्रमाण वाढत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार मुंबईतील पाणी चोरी व गळती रोखण्याकरीता कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) हे खरे नाही.

बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या मुंबई शहर व उपनगरातील जलवाहिन्यामधून टँकरमाफीयांमार्फत पाण्याची चोरी होत असल्याची तक्रार माहे जानेवारी, २०२० मध्ये प्राप्त झाली नसल्याचे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(२) व (३) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेस अनधिकृत जलजोडणीबाबतची तक्रार प्राप्त झाल्यास ती जलजोडणी त्वरीत निष्कासित करण्यात येते. तसेच पाण्याच्या गळतीची त्वरीत दुरुस्ती करून पाणी गळती रोखण्यात येते.

सद्यःस्थितीत महानगरपालिकेच्या सर्व विभागांत पाणीपुरवठा सुरळीत होत आहे.

परंतु, अपुऱ्या दाबाने पाणीपुरवठ्याची तक्रार प्राप्त झाल्यास त्यानुषंगाने योग्य ती कार्यवाही करून पाणीपुरवठा सुरळीत करण्यात येत असल्याचे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

भुईबावडा घाट (जि.कोल्हापूर) येथे दरड कोसळून अपघात होत असल्याबाबत

(३७) * १७९२ श्री.आनंदराव पाटील, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.शरद रणपिसे, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.मोहनराव कदम, डॉ.सुधीर तांबे, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.रामहरी रुपनवर : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) भुईबावडा घाट (जि.कोल्हापूर) येथे मोठ्या प्रमाणात दरड कोसळून अपघात झाल्याचे माहे सप्टेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, भुईबावडा घाटात बऱ्याच ठिकाणी दरड कोसळण्याच्या घटना वारंवार घडत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार दरड कोसळण्याचे वारंवार घडत असलेले प्रकार रोखण्याबाबत कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

प्रश्नांकित भुईबावडा घाटामध्ये माहे सप्टेंबर, २०१९ मध्ये अतिवृष्टीमुळे दरडी कोसळण्याच्या घटना घडल्या आहेत. परंतु कोणत्याही प्रकारचा अपघात झालेला नाही.

(३) प्रश्नांकित घाटामध्ये दरड कोसळून अपघात झालेला नसल्यामुळे चौकशी करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

प्रश्नांकित लांबीतील दरड कोसळण्याची शक्यता होती, अशा प्रत्येक ठिकाणाची दरड काढून पुढील होणारा संभाव्य धोका टाळणे याची खबरदारी घेऊन रस्ता वाहतूक सुरळीत होणेबाबत कार्यवाही करण्यात आली आहे.

सद्यःस्थितीत सदर घाट लांबीमध्ये संरक्षक भिंतीची कामे प्रगतीत आहेत. तसेच पूरहानी दुरुस्ती सन २०१९-२०२० अंतर्गत सुरक्षा प्रतिबंधक उपाययोजना व संरक्षक भिंती बांधणे ही कामे मंजूर असून निविदा स्तरावर आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पालांदूर ते मानेगाव (ता.साकोली, जि.भंडारा) रस्त्याचे
बांधकाम पूर्ण करण्याबाबत**

(३८) * १८३८ डॉ.परिणय फुके : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पालांदूर ते मानेगाव (ता.साकोली, जि.भंडारा) या राष्ट्रीय महामार्गाला जोडणाऱ्या रस्त्याचे बांधकाम वर्षभरापासून संधगतीने सुरु असून रस्त्याच्या प्रलंबित कामांमुळे रस्त्याची दुरुवस्था होऊन खड्डेमय झाल्याने सदर ठिकाणी अपघात होऊन जिवितहानी व वित्तहानी झाल्याच्या घटना माहे नोव्हेंबर-डिसेंबर, २०१९ मध्ये घडल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर रस्त्याचे काम जलदगतीने पूर्ण व्हावे याकरीता स्थानिक नागरिक व लोकप्रतिनिधी यांनी मा.मुख्यमंत्री, मा.सार्वजनिक बांधकाम मंत्री, जिल्हाधिकारी, भंडारा यांच्याकडे पत्राद्वारे अनेकवेळा मागणी केलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर रस्त्यांचे काम जलदगतीने पूर्ण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही. तथापि, सा.बां. विभागामार्फत सदर रस्त्याची वेळोवेळी आवश्यक ती दुरुस्ती करण्यात येऊन रस्ता वाहतुकीच्या दृष्टीने सुस्थितीत ठेवण्यात आलेला आहे.

(२) सदर बाबतचे पत्र उपलब्ध झाल्याचे अभिलेखात दिसून येत नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

हर्णे-पाजपांढरी (ता.दापोली, जि.रत्नागिरी) रस्त्याची दुरवस्था झाल्याबाबत

(३९) * २६ श्री.प्रसाद लाड : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) हर्णे-पाजपांढरी (ता.दापोली, जि.रत्नागिरी) रस्त्यावरील डांबरीकरण सिलकोटचा थर पूर्णतः निघून रस्त्यावर ठिकठिकाणी खड्डे पडले असल्यामुळे सदर रस्त्यावरून प्रवास करणाऱ्यांना व वाहनांना अनेक समस्यांना सामोरे जावे लागत असून मनुष्यहानी होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर रस्त्याचे मजबुतीकरण, खडीकरण व डांबरीकरणाचे काम विनाविलंब पूर्ण करण्यात यावे म्हणून पंचक्रोशीतील ग्रामस्थांनी तसेच वाहनचालकांनी गत एक वर्षापासून सातत्याने मा.सार्वजनिक बांधकाम मंत्री,

मा.पालकमंत्री, रत्नागिरी जिल्हा, कार्यकारी अभियंता, सा.बां. विभाग, चिपळूण, उपअभियंता, सा.बां. उपविभाग, दापोली आदिकडे लेखी निवेदनाद्वारे मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त मागणीच्या अनुषंगाने हर्णे-पाजपांढरी रस्त्याच्या मजबुतीकरण, खडीकरण व डांबरीकरणाचे काम विनाविलंब हाती घेऊन पूर्ण करण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) होय, हे खरे आहे.

प्रश्नांकित हर्णे-पाजपांढरी रस्त्यावर पडलेल्या खड्डयामुळे कोणत्याही प्रकारची मनुष्यहानी झालेली नाही.

(२) प्रश्नांकित रस्त्याच्या दुरुस्तीसाठी पंचक्रोशीतील ग्रामस्थांनी वेळोवेळी तोंडी मागणी केली आहे. परंतु प्रश्नाधीन विषयाबाबत कोणतेही लेखी निवेदन प्राप्त नाही.

(३) हर्णे-पाजपांढरी या लांबीमध्ये मजबुतीकरण व डांबरीकरणाचे काम मंजूर असून सदयःस्थितीत सदर काम प्रगतीत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

नागपूर शहरात वृक्ष लागवडीमध्ये गैरव्यवहार झाल्याबाबत

(४०) * ७१६ श्री.नागोराव गाणार, प्रा.अनिल सोले, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, डॉ.परिणय फुके : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सन २०१२-२०१३ मध्ये नागपूर शहरात नागपूर सुधार प्रन्यास अंतर्गत ६० हजार वृक्ष लागवडीचा कार्यक्रम राबविण्यात आला, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वृक्ष लागवडीच्या १९ कोटी रूपयांचे कंत्राट पुण्यातील बी.व्ही.जी. कंपनीला वाढीव दराने ४ महिन्यांच्या मुदतीत झाडे लावणे व त्या झाडांना संरक्षणासाठी वृक्षकवच (पिंजरे) लावण्याच्या व पिंजरे चोरीला गेल्यास ते बदलवून देण्याच्या अटीवर कंत्राट देण्यात आले होते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या कंत्राटानुसार वृक्षाची लागवड न करता व वृक्षकवच न लावताच कंत्राटदारास पूर्ण रक्कम अदा करण्यात आली असून या कंपनीद्वारे किती झाडे लावली व किती झाडांना पिंजरे लावण्यात आले, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुसार वृक्ष लागवड न करता कंत्राटदारास पूर्ण रक्कम अदा करणाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) शतकोटी झाडे लावण्याच्या कार्यक्रमांतर्गत, जिल्हाधिकारी नागपूर यांनी नागपूर सुधार प्रन्यासला ठरवून दिलेल्या उद्दिष्टानुसार, नागपूर सुधार प्रन्यासने सन २०१२-२०१३ व सन २०१३-२०१४ या दोन टप्प्यात निविदा मागवून एक लक्ष साठ हजार झाडे लावण्याचा कार्यक्रम राबविलेला असल्याचे, सभापती, नागपूर सुधार प्रन्यास यांच्या अहवालात नमूद आहे.

(२), (३) व (४) सभापती, नागपूर सुधार प्रन्यास यांच्या अहवालानुसार,

मे.बी.व्ही.जी. इंडिया, लि.पुणे यांच्याशी झालेल्या करारानुसार, प्रथम टप्प्यातील निविदेच्या करारानुसार निश्चित केलेले वृक्ष प्रथम चार महिन्यात म्हणजेच दिनांक १६/११/२०१२ पर्यंत लागवड करणे आवश्यक होते, ही वस्तुस्थिती आहे.

तथापि, सदरहू मुदतीत झाडांची लागवड झाली नसल्याने, दिनांक १६/११/२०१२ पर्यंतची मुदत संपल्यानंतर प्रति दिवस रुपये १००/- प्रमाणे दंडासह प्रथमतः दिनांक १६/०२/२०१३ पर्यंत आणि तदनंतर दिनांक ३०/०९/२०१३ पर्यंत प्रति दिवस रुपये १००/- या दंडासह दुसरी मुदतवाढ देण्यात आली होती.

प्रथम टप्प्यात, करारानुसार एकूण ३००० ट्री गार्ड लावण्याची तरतूद होती. त्यापैकी जिथे आवश्यकता आहे तिथे १७६४ ट्री गार्ड लावण्यात आले आहेत. यापोटी प्रत्येकी रुपये १२७९/- प्रमाणे एकूण रक्कम रुपये २२,५६,१५६/- इतकी रक्कम कंत्राटदारास अदा केलेली आहे. दुसऱ्या टप्प्यातील दोन निविदामध्ये ट्री गार्ड लावण्याची तरतूद नव्हती.

दोन्ही टप्प्यात कंत्राटदारास ट्री गार्डच्या रकमेसह रुपये १९.११ कोटी अदा केली आहे.

वृक्ष लागवडीच्या कामात प्रथमदर्शनी अनियमितता आढळून आल्याने, या प्रकरणातील नागपूर सुधार प्रन्यासच्या संबंधित कार्यरत आणि सेवानिवृत्त अशा एकूण २५ अधिकारी/कर्मचारी यांचेविरोधात महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम १९७९ मधील नियम ५ (४) नुसार वेतनवाढ रोखणे/पेन्शनमधून वसुली/थकीत रकमेतून वसुली अशा शिक्षा देण्याची कार्यवाही करण्यात आलेली आहे.

तसेच संबंधित कंत्राटदाराचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर, निर्णय घेऊन या प्रकरणातील कंत्राटदाराची सुरक्षा ठेव रक्कम रुपये ८६.९७ लक्ष ही जप्त करण्यात आलेली आहे.

मुंबई महानगरपालिकेच्या शाळांमधील विद्यार्थ्यांना पुस्तके मिळाली नसल्याबाबत

(४१) * ५२६ अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.नागोराव गाणार, डॉ.परिणय फुके, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.महादेव जानकर, श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई महानगरपालिकेतील सर्व भाषिक प्राथमिक आणि माध्यमिक अनेक शाळांमधील विद्यार्थ्यांकरीता २७ वस्तू पुरविण्याचा निर्णय घेऊन सत्र संपत आले असतानाही विद्यार्थ्यांना वह्या, पुस्तके, पेन्सिल, कंपास, रंगपेटी अशा वस्तू मिळालेल्या नसल्याचे माहे जानेवारी, २०२० च्या पहिल्या आठवड्यात निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, समग्र शिक्षा मोफत पाठ्यपुस्तक योजनेतर्गत आलेली पुस्तके महापालिकेच्या भांडुप येथील शहर साधन केंद्रामध्ये विनावापर असल्याने शासनाने पुस्तकासाठी खर्च केलेले लाखो रुपये वाया गेल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, सदर प्रकरणी चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने संबंधित दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेतील शालेय विद्यार्थ्यांना सन २०१९-२०२२ करीता निविदा प्रक्रियेमार्फत गणवेश, बूट-मोजे, स्कूल बॅग, रेनकोट-छत्री वा पावसाळी सँडल या शालोपयोगी वस्तू वितरीत करण्यात आलेल्या आहेत.

तसेच बृहन्मुंबई महानगरपालिका समग्र शिक्षा अंतर्गत मोफत पाठ्यपुस्तके योजनेतून शाळांच्या मागणीनुसार महानगरपालिकेमार्फत पाठ्यपुस्तकांचा पुरवठा करण्यात आला आहे.

तथापि, वह्यांच्याबाबतीत अप्रतिसादात्मक ठरलेल्या निविदाकाराने मा.उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या याचिकेमध्ये मा.न्यायालयाने दिनांक ०१/०७/२०१९ रोजी तक्रारदाराने महानगरपालिकेच्या इंटरनल ग्रीव्हन्स रिड्रेसल समितीकडे अर्ज करण्याचे आदेश दिले.

सदर समितीने दिनांक १९/१०/२०१९ रोजी सदर तक्रार अर्जावर निकाल देऊन अर्ज फेटाळला. तदनंतर दिनांक २८/०१/२०२० रोजी तक्रारदाराने दाखल केलेले अपिल फेटाळले आहे.

सद्यःस्थितीत महानगरपालिकेच्या स्थायी समितीने मंजूर केलेल्या कंत्राटदारास खरेदी आदेश देण्याबाबतची कार्यवाही महानगरपालिकेमार्फत सुरु आहे.

तसेच दिनांक ०५/१२/२०१६ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये, स्टेशनरी, पेन्सिल, कंपास, रंगपेटी, जेवणाचा डबा व पाण्याची बाटली या शालोपयोगी वस्तू थेट लाभ अंतर्गत वितरीत करण्यासाठी प्रस्ताविण्यात आले होते. परंतु, महानगरपालिकेच्या स्थायी समिती व शिक्षण समितीमध्ये सदर योजना दफ्तरी दाखल करण्यात आल्यामुळे विद्यार्थ्यांना रोख रक्कम देण्यात आली नाही. सदर साधनसामुग्रीचा विद्यार्थ्यांना पुरवठा करण्यात आला नसल्याचे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

- (२) शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ ते २०१८-१९ मधील, स्थलांतरीत किंवा गैरहजर मुलांची शिल्लक पाठ्यपुस्तके व स्वाध्याय पुस्तिका यांचे प्रत्येक वर्षी समायोजन न केल्यामुळे, अंदाजे रुपये ५.७५ लाख किंमतीची ११,४२६ पाठ्यपुस्तके व ११,४७३ स्वाध्याय पुस्तिका बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या भांडुप येथील शहर साधन केंद्र क्रमांक ६ मध्ये शिल्लक राहिल्या आहेत.
- (३) व (४) समग्र शिक्षा मोफत पाठ्यपुस्तक योजनेमधील शिल्लक पुस्तकांबाबत बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत चौकशी प्रस्ताविण्यात आली आहे.

**वसई पश्चिम (जि.पालघर) येथील सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या
उपविभागीय कार्यालयाची दुरवस्था झाल्याबाबत**

(४२) * २८९ डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.रविंद्र फाटक : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) वसई पश्चिम (जि.पालघर) येथील सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या तीस वर्षे जुन्या उपविभागीय कार्यालयाची दुरवस्था होवून अत्यंत धोकादायक स्थितीत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, शहरातील रस्ते, उड्डाणपुलासह इतर महत्वाच्या बांधकामाची कामे सदर विभागाच्या कार्यालयामार्फत होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर कार्यालयात नस्ती ठेवण्यासाठी कोणत्याही प्रकारच्या कपाटांची, रँकची व्यवस्था उपलब्ध नसल्याने कार्यालयातील महत्वपूर्ण कागदपत्रांच्या नस्त्या धुळीत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही.

(२) वसई तालुक्यातील राज्यमार्ग, प्रमुख जिल्हा मार्ग व पुलांची कामे ही सार्वजनिक बांधकाम उपविभाग क्र.१ वसई यांचेमार्फत करण्यात येतात.

(३) नाही, वसई येथील सदर सार्वजनिक बांधकाम उपविभाग कार्यालयात सर्व नस्ती ठेवण्यासाठी आवश्यक तेवढी कपाटे उपलब्ध असून कागदपत्रांच्या नस्त्या व्यवस्थित ठेवण्यात आलेल्या आहेत.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मराठा आरक्षणातील बलिदानकर्त्यांच्या नातेवाईकांना
देण्यात येणाऱ्या मदतीबाबत**

(४३) * १९९८ श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बीड जिल्ह्यातील १० तरुणांनी मराठा आरक्षण मिळावे याकरीता आपल्या जीवनाचा प्रवास संपवला असून आत्महत्या केलेल्या तरुणांच्या वारसांना रुपये १० लाख व घरातील एकाला शासकीय सेवेत घेण्याचे आश्वासन शासनाने दिल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर घटनेला दोन वर्षे उलटूनही केवळ ७ कुटुंबियांना प्रत्येकी रुपये पाच लाख दिले असून उर्वरीतांना एकही रुपया मिळाला नसून शासकीय सेवेत घेण्याच्या आश्वासनाचीही पूर्तता शासनाने केले नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.उध्दव ठाकरे : (१), (२), (३) व (४) हे खरे नाही.

बीड जिल्ह्यातील १० तरुणांनी मराठा आरक्षण मिळावे याकरीता आत्महत्या केलेल्या तरुणांच्या वारसांना १० लाख रुपये व घरातील एकाला शासकीय सेवेत घेण्याचे आश्वासन शासन स्तरावरून देण्यात आल्याचे दिसून येत नाही.

तथापि, सदर १० कुटुंबियांपैकी ७ कुटुंबियांना मा.मुख्यमंत्री सहायता निधीतून विशेष बाब म्हणून अर्थसहाय्य करण्यात आलेले आहे.

राज्यातील कोळी जमातीतील कर्मचाऱ्यांच्या नोकरीचे संरक्षण करण्याबाबत

(४४) * ४६२ श्री.रमेशदादा पाटील, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रसाद लाड, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रविण दरेकर, डॉ.परिणय फुके : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४५६६६ ला दिनांक २२ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्य शासनाने, सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय, क्र.बी.सी.सी.२०१८ प्र.क्र.३०८/१६-ब, दिनांक २१/१२/२०१९ अन्वये शासकीय सेवेत २० वर्षापेक्षाही जास्त सेवा झालेल्या व सेवेत कायम करण्यात आलेल्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना ११ महिन्यांकरीता तात्पुरत्या स्वरूपात नेमणुका देण्याचे आदेश निर्गमित केले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती आरक्षित क्षेत्रातील लोकांच्या शालेय व महसुली दाखल्यावर फक्त कोळी अशीच नोंद असताना तसेच सन १९५२ पूर्वी व नंतर करण्यात आलेल्या नोंदीमध्येही फक्त कोळी असाच उल्लेख असताना तसेच भारत सरकारचा अनुसूचित जाती व जमाती कायदा आदेश (सुधारणा) अॅक्ट १९७६ अन्वये दिनांक २२ जुलै, १९७७ रोजी अनुसूचित जाती व जमातीकरीता असलेले राज्यातील क्षेत्रबंधन काढून टाकलेले असतानाही अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समितीकडून कोळी लोकांना "कोळी महादेव" असल्याचे वैधता प्रमाणपत्र देण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर समितीकडून "सर्वांसाठी समान कायदा" न्यायाची अंमलबजावणी करण्यात आली नसून राज्यातील विशेषतः पश्चिम महाराष्ट्रातील अनुसूचित जमातीमधील महादेव कोळी, मल्हार कोळी, टोकरे कोळी अशा अनेक जमातीमधील लोकांना देण्यात आलेल्या अवैध प्रमाणपत्रामुळे उक्त जमातीमधील कर्मचाऱ्यांना नोकरीतून बडतर्फ करण्याच्या

कारवाईस सुरुवात झाल्याची घटना माहे जानेवारी, २०२० च्या प्रथम सप्ताहात निदर्शनास आली असून सदर जमातीमधील लोकांवर होणारा अन्याय विनाविलंब दुर करण्याकरीता पश्चिम महाराष्ट्रातील महादेव कोळी जमातीतील लोकांनी मा.मुख्यमंत्री, मा.सामाजिक न्याय मंत्री, मुख्य सचिव आदींकडे निवेदन सादर केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर निवेदनानुषंगाने शासनाने कोणता निर्णय घेतला आहे व त्याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे तसेच उपरोक्त नमूद शासन निर्णयामुळे राज्यातील सुमारे ४० ते ५० हजार कर्मचाऱ्यांना नोकरी गमवावी लागणार असून बढतीलाही अडथळे येणार असल्यामुळे अनुसूचित जाती व जमातींना संरक्षण मिळण्याबाबत शासनाने कोणती उपाययोजना अथवा कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.उध्दव ठाकरे : (१) मा.सर्वोच्च न्यायालयाने सिव्हिल अपिल क्र. ८९२८/२०१५ चेअरमन अॅण्ड मॅनेजिंग डायरेक्टर, एफसीआय आणि इतर विरुद्ध जगदिश बालाराम बहिरा व इतर याचिका यामध्ये दिनांक ०६/०७/२०१७ रोजी मागास जातींना असलेल्या आरक्षणाच्या आधारे शासकीय सेवेत दाखल झालेल्या व त्यानंतर जातीचे दावे अवैध ठरलेल्या कर्मचाऱ्यांना शासकीय सेवेत संरक्षण देय ठरत नाही, असा निर्णय दिलेला आहे. मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाची अंमलबजावणी करण्यासाठी विभागाच्या दिनांक २१/१२/२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये अनुसूचित जमातीच्या प्रमाणपत्राच्या आधारे सेवेत नियुक्त झालेल्या व त्यानंतर अनुसूचित जमातीचे प्रमाणपत्र अवैध ठरलेल्या कर्मचाऱ्यांना ११ महिन्याकरीता अथवा ते सेवानिवृत्त होतील त्या दिनांकापर्यंत, तात्पुरत्या स्वरूपात अधिसंख्य पदावर वर्ग करण्याबाबतचे निर्देश देण्यात आलेले आहेत.

(२) हे खरे नाही.

अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समितीमार्फत महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम २००० व महाराष्ट्र अनुसूचित जमातीचे

प्रमाणपत्र (देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) नियम २००३ नुसार प्राप्त प्रकरणांची तपासणी करून वैधता प्रमाणपत्राबाबत कार्यवाही करण्यात येते.

(३) व (४) हे खरे नाही. तथापि, जात प्रमाणपत्र पडताळणी अधिनियम २००० च्या कलम ८ नुसार अनुसूचित जमातीचा दावा सिध्द करण्याची जबाबदारी ही असा दावा करणाऱ्या अर्जदारावर आहे. मा.मुख्यमंत्री महोदय आणि मुख्य सचिव यांच्याकडे आदिवासी महादेव कोळी युवक संघ, कोळी महासंघ आणि बेरार कोळी महादेव आदिवासी सेवा संस्था अशा संघटनांमार्फत मा.सर्वोच्च न्यायालयाचे उल्लंघन करून दिनांक २१ डिसेंबर, २०१९ रोजी निर्गमित केलेला शासन निर्णय रद्द अथवा दुरुस्त करणेबाबतच्या आशयाची निवेदने प्राप्त झाली आहेत.

मा.उच्च न्यायालय, नागपूर खंडपीठ रिट याचिका क्र. ३१४०/२०१८ च्या आदेशाची अंमलबजावणी करतांना ज्या अधिकारी/कर्मचारी यांचा अनुसूचित जमातीचा दावा, जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीमार्फत अवैध ठरविण्यात आला, त्यांच्या सेवा अधिसंख्य पदावर वर्ग करण्याबाबतचे निर्देश दिनांक २१/१२/२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये देण्यात आलेले आहेत. तसेच, अनुसूचित जमातीचा दावा अवैध ठरलेल्या अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना शासन सेवेतून बडतर्फे करण्याचे कोणतेही निर्देश देण्यात आलेले नाहीत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सातारा शहरातील छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालयाचे
काम प्रलंबित असल्याबाबत**

(४५) * १३४२ श्री.जगन्नाथ शिंदे, श्री.हेमंत टकले : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सातारा शहर बस स्थानकाशेजारी छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालयाच्या भव्य इमारतीचे कोट्यवधी रुपये खर्चून करण्यात येत असलेले बांधकाम गत आठ वर्षांपासून अपूर्णावस्थेत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, सदर इमारतीचे बांधकाम पूर्ण होऊनही अंतर्गत सजावट, रंगरंगोटी, संरक्षक भिंत, परिसर सुशोभिकरण, पर्यटक निवास, कर्मचारी निवास या सुविधांसाठी शासनाने कोट्यवधी रुपयांचा निधी मंजूर केलेला असतानाही सदर कामास सुरुवात झालेली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त कामास होत असलेल्या विलंबाबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार संग्रहालयाचे बांधकाम पूर्ण करून नागरिकांकरीता खुले करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागाकडून छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालयाच्या इमारतीच्या कामासाठी तीन टप्प्यामध्ये स्थापत्य कामासाठी एकूण रुपये १२१८.३६ लक्ष किंमतीची मंजूरी प्राप्त आहे व या कामासाठी रुपये १०७३.१४ लक्ष निधी उपलब्ध झालेला आहे. या कामाकरीता अद्ययावत खर्च रुपये ८२५.९२ लक्ष आहे. मुख्य इमारतीचे काम पूर्ण झाले आहे.

इमारतीच्या आवारातील उपहारगृह, विश्रामगृह, तिकीट बुथ, स्वच्छतागृह या इमारतींची स्थापत्य कामे पूर्ण झाली असून अंतर्गत प्लंबिंग, फरशीचे काम, परिसरातील इतर कामे, संरक्षक भिंत, अंतर्गत रस्ते व वाहन पार्किंगचे काम प्रगतीत असून माहे मार्च, २०२० अखेर पूर्ण होईल.

याशिवाय मुख्य इमारतीमधील दालन निर्मितीसाठी आवश्यक स्थापत्य कामे, रंगकाम इत्यादी कामाचे सविस्तर अंदाजपत्रक तयार करणेचे काम प्रगतीत आहे.

अंतर्गत सजावट, रंगरंगोटी व परिसर सुशोभिकरण इत्यादी कामास पर्यटन विभागाकडून प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली असून पर्यटन विभागाकडून सदर कामे करण्यात येणार आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नागपूर महानगरपालिकेंतर्गत कार्यरत हंजर कंपनीने
कोटयवधीचा गैरव्यवहार केल्याबाबत**

(४६) * ५१८ श्री.गिरीशचंद्र व्यास, प्रा.अनिल सोले, श्री.नागोराव गाणार, श्री.रामदास आंबटकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागपूर भांडेवाडी येथील कचऱ्यावर पुनर्प्रक्रिया करणाऱ्या हंजर बायोटेक कंपनीची यंत्र सामुग्री जुनाट व अकार्यक्षम झाली असून नोंदवहीत नोंदविलेल्या आकड्यामध्ये तफावत असल्याचे विधी समितीने केलेल्या पाहणीत लक्षात येवून फार मोठ्या प्रमाणात गैरव्यवहार होत असल्याचे दिनांक २४ डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने नागपूर महानगरपालिकेतील संबंधित दोषी अधिकारी व कंत्राटदारावर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे तसेच दोषी हंजर कंपनीवर नागपूर महानगरपालिकेने दंड आकारण्याची कार्यवाही केली आहे काय, त्याची सद्यःस्थिती काय आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) हंजर कंपनीने महानगरपालिकेची फसवणूक करून, आजअखेर रुपये १८,८९,८५,००७/- इतक्या रकमेची खोटी देयके उचलली व पूर्व परवानगीशिवाय संपूर्ण मशीनरी परस्पर विक्री केली, एवढेच नव्हे तर संपूर्ण कवाडची देखील विक्री केली अशी चर्चा महानगरपालिकेच्या दिनांक २२/०८/२०१९ रोजीच्या सर्वसाधारणसभेत झाल्यानंतर, या संपूर्ण बाबीसंदर्भात निर्णय घेण्यासाठी सदरचे प्रकरण विधी व सामान्य प्रशासन विशेष समितीकडे वर्ग करण्याचा निर्णय ठराव क्र.४४२ अन्वये मंजूर केला असून, समितीमार्फत चौकशी सुरु करण्यात आली आहे. असे आयुक्त, नागपूर महानगरपालिका यांच्या अहवालात नमूद करण्यात आले आहे.

(२) व (३) दिनांक २२/०८/२०१९ ठराव क्र.४४२ अन्वये नियुक्त समितीची चौकशी कार्यवाही अद्याप सुरु आहे.

हंजर कंपनीच्या या प्लॅन्टला दिनांक २४/११/२०१२ रोजी आग लागल्यानंतर, या प्लॅन्टची कार्यक्षमता कमी झाली व त्यानंतरही कंपनीने वेळोवेळी योग्य उपाययोजना न केल्यामुळे सदरचा प्रकल्प दिनांक २९/१०/२०१३ पासून दिनांक २१/०६/२०१८ या कालावधीत वेगवेगळ्या कालखंडात एकूण ५४४ दिवस बंद राहिल्यामुळे, कंपनीला एकूण रुपये २.११५ कोटी इतका दंड लावलेला आहे.

तथापि, कंपनीकडून सदरच्या दंडाची रक्कम भरणा केली नसल्यामुळे ऑक्टोबर, २०१६ पासून महापालिकेकडून कंपनीला टिपींग फी पोटी प्रती मे.ट. रुपये ३३०/- प्रमाणे देय असलेली एकूण रक्कम रुपये १.१० कोटी आज अखेर दिलेली नाही.

मुंबई शहर व उपनगरातील उघडी गटारे व मॅनहोलमध्ये पडून नागरीकांचा मृत्यू झाल्याबाबत

(४७) * ४८१ अॅड.हुस्नबान् खलिफे, श्री.रामहरी रुपनवर, श्री.शरद रणपिसे, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अशोक उर्फ भाई जगताप, श्री.आनंदराव पाटील, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, डॉ.वजाहत मिर्झा : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई शहर व उपनगरातील मॅनहोल, उघडी गटारे मुंबईकरांसाठी मृत्यूचा सापळा ठरत असून गोरेगाव (मुंबई) मध्ये उघड्या गटारात पडून वाहून गेलेल्या दोन वर्षांच्या मुलाचा मृत्यू झाल्याचे माहे जुलै, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान घडल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गत पाच वर्षांत मॅनहोल व उघड्या गटारात पडण्याच्या ६३९ घटना घडल्या असून त्यात ३२८ नागरीकांचा मृत्यू झाल्याची धक्कादायक बाब निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून नागरिकांच्या सुरक्षिततेकरीता मॅनहोल, जाळीची व कुलूपबंध गटारे बांधण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच मृत्यूमुखी पडलेल्या नागरीकांच्या कुटूंबियांना कोणत्या स्वरूपाची मदत केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) गोरेगांव, मुंबई येथे अज्ञात व्यक्तीद्वारा गटारावरील झाकण काढल्यामुळे उघड्या राहिलेल्या गटारात दोन वर्षांचा मुलगा पडून बेपत्ता झाल्याची घटना दिनांक १०/०७/२०१९ रोजी घडली ही वस्तुस्थिती आहे.

(२) सन २०१५ ते २०१९ या ५ वर्षांत मॅनहोल, उघडी गटारे व खड्डे यांमध्ये नागरिक पडण्याच्या २५३ घटना घडल्या असून, त्यामध्ये ८६ नागरिकांचा मृत्यू झाला आहे.

(३) व (४) नागरिकांच्या सुरक्षितेकरीता मॅनहोल, जाळीची व कुलूपबंध गटारे करण्याबाबत बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत खालील उपाययोजना करण्यात आल्या/येत आहेत :-

१. पुरग्रस्त ठिकाणी असलेल्या मलनिःसारण वाहिन्यांच्या प्रवेशिकांमध्ये १०२९ कुलूपबंध सुरक्षिततेच्या जाळ्या (अँटी थेफ्ट यंत्रणा) बसविण्यात आल्या आहेत.
२. ३१६ ठिकाणी कुलूपबंध सुरक्षिततेच्या जाळ्या (अँटी थेफ्ट यंत्रणा) बसविण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

मुंबई, नागपाडा येथील बगदादी कंपाऊंडमधील इमारतीला भीषण आग लागल्याबाबत

(४८) * ३३५ श्री.विलास पोतनीस : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई, नागपाडा येथील बगदादी कंपाऊंडमधील चायना इमारतीच्या “बी” विंगमधील तळमजल्यावरील एका व्यावसायिक गाळ्यांमधील रसायने तसेच ज्वलनशील वस्तूमुळे लागलेल्या भीषण आगीत इमारतीचा भाग कोसळून आठ जण जखमी झाल्याची घटना दिनांक ६ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास घडल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर आगीच्या घटनेची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले आहे व त्यानुषंगाने मुंबई शहरातील बहुतांश इमारतीत साठविण्यात येत असलेल्या ज्वलनशील पदार्थांमुळे व सदोष विजेच्या जोडणी/तारांमुळे वारंवार घडणाऱ्या आगीच्या घटनांना आळा घालण्यासाठी शासनाने आजतागायत कोणत्या उपाययोजना केल्या वा करण्यात येत आहेत,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) नागपाडा येथील बगदादी कंपाऊंडमधील चायना इमारतीच्या "ए" विंगमधील, चार राहत्या रुममधील इलेक्ट्रीक वायरिंग, इलेक्ट्रिक इन्स्टॉलेशन, घरगुती सामान, कपडे व फर्निचर तसेच एका चप्पल बनविण्याच्या कारखान्यातील सामानाचा साठा, केमिकल व एका गोडाऊनमधील ऑईलच्या साठ्याला व "बी" विंगला दिनांक ०६/०१/२०२० रोजी सकाळी ९.१५ वाजता आग लागली होती.

सदर आगीच्या धुराचा ८ व्यक्तींना त्रास झाल्यामुळे त्यांना नायर रुग्णालयात दाखल करून, उपचारानंतर त्यांना सोडण्यात आले.

सदर इमारतीच्या "बी" विंगमधील एलपीजी सिलेंडरचा स्फोट झाल्यामुळे इमारतीच्या छताचा काही भाग व तळमजल्यावरील छताचा काही भाग कोसळल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(२) व (३) सदर आगीच्या दुर्घटनेची बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत चौकशी करण्यात आली असून, आगीचे कारण स्टॅटिक इलेक्ट्रीसिटी (Static Electricity) असल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

ज्वलनशील पदार्थांमुळे व सदोष विजेच्या जोडणी/तारांमुळे वारंवार घडणाऱ्या आगीच्या घटनांना आळा घालण्यासाठी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात आल्या/येत आहेत:-

- वीज पुरवठा करणाऱ्या संस्था/कंपन्यांना आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम २००५ च्या कलम ३० अन्वये नोटीसा बजावण्यात आल्या आहेत.

- इमारतीत करण्यात येत असलेल्या पदार्थांच्या साठ्यावर आळा घालण्यासाठी सहाय्यक आयुक्त यांच्या पर्यवेक्षणाखाली बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रातील वेगवेगळ्या आस्थापनांची विभाग कार्यालयातील अधिकारी व अग्निसुरक्षा अधिकारी यांच्यासमवेत तपासणी करण्यात येते.
- महानगरपालिकेच्या विविध विभाग कार्यालयांच्या हद्दीतील इमारतींची आग प्रतिबंधात्मक तपासणी करण्याकामी "फायर कॉम्पायन्स सेल" ची स्थापना करण्यात आली आहे.
- बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रातील सर्वसामान्य जनतेमधून स्वयंसेवकांची निवड करून आतापर्यंत ६००० स्वयंसेवकांना अग्निविमोचनाबाबतचे प्राथमिक प्रशिक्षण देण्यात आले आहे.

मुंबई महानगरपालिकांतर्गत कोटयवधीची कामे प्रलंबित असल्याबाबत

(४९) * ८५५ श्री.रामदास कदम : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबई महानगरपालिकेच्या अंतर्गत ८०० कोटी रुपये रस्त्यांच्या कामांकरीता, ५५० कोटी रुपये रुग्णालय पुनर्विकासाकरीता, ४०० कोटी रुपये मिठी नदी विस्तार सुशोभिकरणाकरीता व २५० कोटी रुपये घनकचरा पर्जन्य जलवाहिन्यांकरीता अशी एकूण २००० कोटी रुपयांची मुंबई महापालिकेतील कामे प्रलंबित असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने सदर कामास दिरंगाई करणाऱ्या दोषी अधिकारी व कंत्राटदारांवर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेतील रुपये २००० कोटीची कामे प्रलंबित असल्याची बाब खरी नसल्याचे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

कळमनुरी (जि.हिंगोली) शहरातून जाणाऱ्या राष्ट्रीय महामार्गाची दुरुस्ती करण्याबाबत

(५०) * ४३४ श्री.विप्लव बाजोरिया : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४५५७१ ला दिनांक १९ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कळमनुरी (जि.हिंगोली) शहरातून जाणाऱ्या हिंगोली-नांदेड या राष्ट्रीय महामार्ग क्रमांक १६ या रस्त्यावर मोठ्या प्रमाणात खड्ड्यांचे साम्राज्य पसरल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच नांदेड ते हिंगोली महामार्ग क्रमांक १६१ वरील डोंगरकडा ते वारंगा या रस्त्यावर मोठमोठे खड्डे पडले असून रस्त्याचे काम अत्यंत दर्जाहीन झाल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त रस्त्यांवरील खड्ड्यामुळे मोठ्या प्रमाणात अपघात होत असून वाहनांचेही नुकसान होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त रस्त्याची शासनाने पाहणी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व त्यानुसार सदर रस्त्याच्या नादुरुस्तीबाबत जबाबदार असणाऱ्या दोषींविरुद्ध कारवाई करून रस्ता दुरुस्त करणेबाबत शासनस्तरावर कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) व (३) हे खरे आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, नांदेड यांनी कळविले आहे.

डोंगरकडा ते वारंगा हा रस्ता केंद्र शासनाच्या भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरणाच्या अखत्यारीतील आहे.

(४) नांदेड ते हिंगोली महामार्ग क्रमांक १६१ वरील डोंगरकडा ते वारंगा हा रस्ता लोहा ते वारंगा या रा.म.क्र.३६१ च्या पॅकेज अंतर्गत येतो. सदरील पॅकेज हे कंत्राटदार मे.एम.ई.पी.लॉग जियान, मुंबई यांना दिले गेले असल्याने या रस्त्यावरील खड्ड्यांच्या दुरुस्तीबाबत कंत्राटदाराला वारंवार सूचना देण्यात आल्या आहेत. परंतु कंत्राटदाराकडून होत असलेल्या दिरंगाईमुळे या रस्त्याच्या दुरुस्तीसाठी सद्यःस्थितीत प्राधिकरणाकडून कंत्राटदाराच्या जबाबदारीवर व खर्चाने निविदा मागविण्यात आल्या आहेत. निविदा भरण्याचा अंतिम दिनांक १२/०२/२०२० असून निविदा प्रक्रिया पूर्ण होताच खड्डे दुरुस्तीचे कामास तात्काळ सुरुवात करण्यात येणार असल्याचे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, नांदेड यांनी कळविले आहे.

तसेच हिंगोली-नांदेड रा.म.क्र.१६१ रस्त्यावरील बसपांगरा ते वारंगा या सुमारे ४०.५० कि.मी. लांबीमधील मजबुतीकरण व डांबरीकरण करण्याच्यादृष्टिने कार्यवाही सुरु असून त्याकरीता निविदा बोलविण्यात आल्या आहेत. निविदा स्वीकृतीचा दिनांक १५/०२/२०२० असून निविदा नियुक्तीनंतर प्राधान्याने काम हाती घेण्याचे नियोजन आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अकोला-अकोट मार्गाचे चौपदरीकरण करण्याचे
काम अपूर्णावस्थेत असल्याबाबत**

(५१) * ११६ श्री.गोपिकिशन बाजोरीया : दिनांक २२ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या अतारांकित प्रश्नोत्तरांच्या यादी क्रमांक २ मधील प्रश्न क्रमांक ४०३४८ ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) अकोला-अकोट मार्गाचे चौपदरीकरण करण्याकरीता शासनाने ५ वर्षापूर्वी कोटयवधी रुपयांचा निधी उपलब्ध करून दिलेला असून सदर कामाची कालमर्यादा संपली असतानाही काम पूर्ण झाले नसल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त चौपदरीकरणाचे काम अत्यंत निकृष्ट दर्जाचे झाले असल्याचा अहवाल एचएसएआय विभागाच्या गुणवत्ता नियंत्रण विभागाने दिलेला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर महामार्गावर मोठ्या प्रमाणात अपघाताचे प्रमाण वाढले असल्याने महामार्गाचे काम पूर्ण करण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी विविध आयुधांद्वारे शासनाचे लक्ष वेधूनही कोणतीही कार्यवाही करण्यात आलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी/पाहणी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व तदनुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) अंशतः खरे आहे.

अकोला-अकोट मार्गाच्या दुपदरीकरणासाठी केंद्र शासनाच्या परिवहन मंत्रालयाकडून दिनांक २४/०१/२०१७ अन्वये रुपये २४७.९३ कोटीच्या स्थापत्य कामास मंजूरी प्राप्त झाली आहे.

सदर काम पूर्ण करण्याच्या दिनांक २१/०८/२०१९ पर्यंतच्या मुदतीनुसार सद्यःस्थितीत एकूण ३९.२९ कि.मी. लांबीपैकी आजमितीस ६.१७२ कि.मी. लांबीतील सिमेंट काँक्रीट रस्त्याचे व १७ बॉक्स कल्हवर्टचे बांधकाम पूर्ण झाले असून उर्वरित काम सुरु आहे.

(२) हे खरे नाही.

गुणवत्ता नियंत्रण विभागाकडून अशी तपासणी झालेली नसून त्रयस्थ यंत्रणेमार्फत केलेल्या तपासणीत आढळून आलेल्या त्रुटीची पूर्तता संबंधित कंत्राटदारामार्फत करून घेण्यात येत आहे.

(३) व (४) दिनांक १०/०८/२०१७ ते २१/०८/२०१९ या कालावधीनुसार सदर कामाची प्रगती पहाता, मा.केंद्रीय मंत्री, रस्ते परिवहन व राजमार्ग मंत्रालय, भारत सरकार यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २९/०७/२०१९ रोजी झालेल्या बैठकीत सदर कामाचा आढावा घेण्यात आला आहे. तसेच त्यानंतर दिनांक १३/१२/२०१९ रोजी नवी दिल्ली येथे महासंचालक यांचे अध्यक्षतेखाली झालेल्या बैठकीत सदर रस्त्याचे काम ३० जून, २०२० पर्यंत व मोठ्या पुलांची कामे ३१ डिसेंबर, २०२० पर्यंत पूर्ण करण्याचे निर्देश कंत्राटदारास देण्यात आले आहेत व सदर निर्देशाप्रमाणे मार्च, २०२० पर्यंतचे प्रमाणशीर अपेक्षित उद्दीष्ट साध्य न झाल्यास कंत्राट रद्द करण्याबाबत कार्यवाही प्रस्तावित करण्यात येणार आहे.

दिनांक १३/१२/२०१९ रोजीच्या संयुक्त बैठकीतील केंद्रीय परिवहन मंत्रालयाच्या निर्देशानुसार सद्यःस्थितीत कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सोलापूर शहरातील पाणी जडत्वामुळे नागरिकांना अनेक
आजाराला सामोरे जावे लागत असल्याबाबत**

(५२) * १०२६ श्री.प्रशांत परिचारक : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सोलापूर शहरास पुरवठा केल्या जाणाऱ्या पाण्यातील जडत्वामुळे गर्भवती महिलांवर परिणाम होण्यासह कॅन्सरसारख्या गंभीर आजाराला सोलापूरकरांना सामोरे जावे लागत असल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२० च्या दुसऱ्या आठवड्यात निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उजनी जलाशयातील पाणी सोलापूर शहरात पोहोचविणाऱ्या यशवंत जलवाहिनी योजनेतर्गत जल शुद्धीकरण योग्य पध्दतीने होत नसल्यामुळे काही वर्षांपूर्वी कॉलराच्या साथीचे आजार झाले असून सोलापूर जिल्ह्यात मुतखड्याचे, किडनी आणि पोटाचे विकार असलेले रुग्ण आढळल्याचेही निदर्शनास आले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी मुंबईत झालेल्या बैठकीतील चर्चेनुसार पाणी जडत्व तपासणी केंद्र सोलापूर येथे सुरु करण्यासंदर्भात शासनाने कोणता निर्णय घेतला वा घेण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) अपर मुख्य सचिव, कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग यांच्यासमवेत आयुक्त, सोलापूर महानगरपालिका यांच्या दिनांक ६/१/२०२० रोजी झालेल्या बैठकीचा संदर्भ देऊन अशा आशयाचे वृत्त स्थानिक वृत्तपत्रात छापून आले होते, हे खरे आहे.

(२) सोलापूर शहरास तीन जलस्रोतातून पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा केला जातो.

या तिन्ही जलस्रोताद्वारे पाणीपुरवठा करण्यापूर्वी रोज महानगरपालिकेकडून ते पिण्यायोग्य असण्याची खात्री चाचणीद्वारे केली जाते.

दर आठवड्यास पाण्याच्या नमुन्याची चाचणी जिल्हास्तरीय आरोग्य विभागाच्या प्रयोगशाळेकडून करून घेतली जाते. तर वर्षातून दोनवेळा भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा यांच्याकडून पाण्याची चाचणी करून घेतली जाते.

या चाचण्यांमध्ये पाणी पिण्यायोग्य असल्याचे आतापर्यंत आढळले आहे.

तिन्ही जलस्रोतांमध्ये जलशुद्धीकरण योग्य पध्दतीने केले जाते. सबब दूषित पाण्यामुळे कॉलरा व तत्सम रोग होतात, असे म्हणता येणार नाही.

सध्या पिण्याच्या पाण्याची जैविक व रासायनिक चाचणी होऊन ते पिण्यायोग्य आहे, याची खात्री केली जाते. त्यात जड धातू (Heavy Metals) आहेत वा कसे, हे पाहिले जात नाही.

नाविन्यपूर्ण प्रकल्पांतर्गत सोलापूर शहराच्या पिण्याच्या पाण्यातील जड धातूंची पाहणी करून ते स्वीकारार्ह (Acceptable) प्रमाणापेक्षा जास्त आढळल्यास NEERI शी समन्वय साधून नाविन्यपूर्ण संकल्पनेद्वारे ही समस्या सोडविण्यास महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीस शासनाच्या कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाने कळविले आहे.

- (३) असा कोणताही निर्णय घेण्यात आलेला नाही.
 (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबई येथील झोपडपट्ट्यांमध्ये शौचकुपे बांधून देण्याबाबत

(५३) * ५७६ श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४४५२६ ला दिनांक २८ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबई येथील झोपडपट्ट्यांमध्ये लोकसंख्येपेक्षा कमी शौचकुपे उपलब्ध असून सद्या उपलब्ध असलेले शौचकुपे नादुरुस्त तसेच मोडकळीस आल्यामुळे नागरिकांची गैरसोय होत असल्यामुळे झोपडपट्ट्यांमध्ये २२ हजार शौचकुपे बांधण्याची मागणी करण्यात आली आहे, हे खरे आहे काय,
 (२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून मुंबई येथील झोपडपट्ट्यांमध्ये शौचकुपे बांधण्याकरीता आवश्यकत्या निधीची तरतूद करून शौचकुपे बांधण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे व केलेल्या कार्यवाहीचा तपशील काय आहे,
 (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) व (२) मुंबई महानगरपालिकेच्या विभाग कार्यालयामार्फत प्राप्त झालेल्या मागणीनुसार मुंबई महानगरपालिकेच्या वस्ती स्वच्छता कार्यक्रम या अंतर्गत सन २०१९ ते २१ या कालावधीत ११६८ ठिकाणी सामुदायिक शौचालये (२२७७४-शौचकुपे) बांधकामाचे नियोजन केले आहे असे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

सदर २२७७४ शौचकुपांपैकी नादुरुस्त अवस्थेत असलेली १४१३७ शौचकुपे तोडून नवीन बांधण्यात येणार असून ८६३७ शौचकुपांचे नव्याने बांधकाम करण्यात येणार आहे.

सदर कामांकरीता सन २०१९-२०२० या अर्थसंकल्पीय वर्षाकरीता एकूण १०४.४६ कोटी इतका निधी उपलब्ध असून सन २०१९-२०२० च्या सुधारित अर्थसंकल्पात एकूण १९० कोटी तरतूद प्रस्तावित आहे.

सन २०२०-२१ या अर्थसंकल्पीय वर्षाकरीता एकूण १९० कोटी अर्थसंकल्पीय तरतूद या प्रयोजनार्थ प्रस्तावित करण्यात आल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

२२७७४ शौचकुपांपैकी १५९ शौचकुपांचे बांधकाम पूर्ण झाले असून ८७३० शौचकुपांचे बांधकाम प्रगतीपथावर आहे. उर्वरित १३८८५ शौचकुपांच्या बांधकामासाठी कार्यादेश देण्याची प्रक्रीया सुरु आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सोलापूर-मुंबई मुख्य मार्गापासून टेंभुर्णी ते लातूर व वाटूर फाटा,
जालना ते नांदेड या रस्त्यांच्या चौपदरीकरणबाबत**

(५४) * २४० श्री.विक्रम काळे, श्री.हेमंत टकले, श्री.सतिश चव्हाण, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.दत्तात्रय सावंत, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.श्रीकांत देशपांडे : दिनांक २९ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या अतारांकित प्रश्नोत्तरांच्या यादी क्रमांक ८ मधील प्रश्न क्रमांक ४३१०० ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सोलापूर-मुंबई मुख्य मार्गापासून टेंभुर्णी ते लातूर व वाटूर फाटा, जालना ते नांदेड या रस्त्यांच्या चौपदरीकरणाचे कामास शासनाने मंजूरी दिल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच मंजूरी दिलेल्या कामाचे स्वरूप काय आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही.

सोलापूर-मुंबई मुख्य मार्गापासून टेंभुर्णी ते लातूर (१६५.२५ कि.मी.) व वाटूर फाटा ते जालना (९५.०० कि.मी.) या राष्ट्रीय महामार्गाच्या चौपदरीकरणबाबतचे सविस्तर प्रकल्प अहवाल केंद्र शासनाकडे दिनांक ११/०९/२०१९ अन्वये मंजूरीसाठी सादर करण्यात आले आहेत. सादर मंजूरी प्राप्त होणे बाकी आहे.

तसेच जालना ते नांदेड (१३८.४८ कि.मी.) या केंद्र शासनाच्या भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरणाच्या अखत्यारीतील राष्ट्रीय महामार्गाच्या चौपदरीकरणाबाबतचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल दिनांक १६/१०/२०१९ अन्वये मंजुरीसाठी सादर करण्यात आला आहे. सदर मंजुरी प्राप्त होणे बाकी आहे, असे प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, नांदेड यांनी कळविले आहे.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

अकोला जिल्ह्यात सामाजिक न्याय भवन बांधण्याबाबत

(५५) * ११५१ डॉ.रणजित पाटील : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अकोला जिल्ह्यामध्ये स्वतंत्र सामाजिक न्याय भवन बांधण्याच्या प्रस्तावाची सर्व प्रशासकीय प्रक्रिया पार पडून सहा महिने उलटूनही कंत्राटदाराने काम सुरु केले नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, तत्कालीन शासनाने मंजुरी देऊन देखील सामाजिक न्याय भवन बांधण्याचे काम सुरु केले नसल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सामाजिक न्याय भवनाचे काम सुरु करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) व (४) सुधारित वास्तुमांडणी आराखड्यानुसार जानेवारी, २०२० मध्ये काम सुरु केले असून सद्यःस्थितीत कॉलम व फूटींगचे काम प्रगतीत आहे.

एटापल्ली-गट्टा (जि.गडचिरोली) मार्गाची दुरवस्था झाल्याबाबत

(५६) * १७२२ श्री.रामदास आंबटकर, प्रा.अनिल सोले, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) एटापल्ली-गट्टा (जि.गडचिरोली) मार्गावरील मातीचा थर निघून गेल्यामुळे रस्त्याची पूर्णतः दुरवस्था झाली असल्याने नागरीकांना मोठा त्रास सहन करावा लागत असल्याचे दिनांक १० जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर रस्त्याच्या दुरुस्तीची कामे करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) होय.

एटापल्ली गट्टा रस्ता राज्यमार्ग क्र. ३८१ वरील साखळी क्र. ९२/७८० मधील नाल्यावरील कडेच्या भरावाची या वर्षीच्या अतिवृष्टीमुळे दुरवस्था झालेली होती.

(२) व (३) सदर काम रस्ते व पुल व्दिवार्षिक देखभाल व दुरुस्तीतर्गत मंजूर असून सदर स्थितीत खचलेल्या भरावाची पुनःस्थापना दुरुस्ती करण्यात आली असून वाहतूक सुस्थितीत सुरु आहे.

गोंदिया शहरातील केरकचऱ्याची विल्हेवाट लावण्याकरीता

डंपिंग यार्ड उपलब्ध नसल्याबाबत

(५७) * १८४१ डॉ.परिणय फुके : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गोंदिया शहरातील विविध भागातील कचऱ्याचे नगरपरिषद स्वच्छता विभागांतर्गत दररोज संकलन केले जात असून नगरपरिषदेकडे डंपिंग यार्डसाठी जागा उपलब्ध नसल्याने कचऱ्याची विल्हेवाट न लावता दररोज ५२

टन कचरा उघड्यावर फेकला जात असल्यामुळे रोगराई, साथीचे आजार वाढत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गोंदिया नगरपरिषदेच्या स्थापनेला ७० वर्षे पूर्ण होऊनही डंपिंग यार्डसाठी जागा खरेदी करता आली नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी स्थानिक नागरिक व लोकप्रतिनिधींनी मा.मुख्यमंत्री, मा.नगरविकास मंत्री, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, गोंदिया नगरपरिषद यांचेकडे अनेकवेळा तक्रार करूनही कोणतीही कार्यवाही करण्यात आली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने गोंदिया शहरातील कचऱ्याची विल्हेवाट लावण्याकरीता डंपिंग यार्डसाठी जागा उपलब्ध करून देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) नगरपरिषदेकडे घनकचरा व्यवस्थापन प्रकल्प राबविण्यासाठी स्वतःची जागा नसल्याबाबतचे वृत्त स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द झाल्याचे निदर्शनास आले आहे.

(२), (३) व (४) गोंदिया शहरात दररोज ६५ टन इतका कचरा कंत्राटदारामार्फत गोळा केला जातो. सदर कचरा सन २००८ पर्यंत मौजा टेमणी येथील खाजगी इसमाकडील घेण्यात येणाऱ्या जागेमध्ये जमा करण्यात येत होता.

दरम्यान मार्च, २००८ मध्ये ग्रामस्थांचा कचरा टाकण्यास विरोध झाल्याने तेथील कचरा संकलन हटवून शहरातील मोक्षधामच्या शेजारी असलेल्या जागेवर कचरा टाकून त्यावर कंपोस्टिंग करण्यात येत आहे.

शासनाने गोंदिया नगरपरिषदेसाठी दिनांक १६/११/२०१८ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये घनकचरा व्यवस्थापन प्रकल्पास प्रशासकीय मान्यता दिली आहे.

यासंदर्भात नगरपरिषदेने शासनास DPR मंजूरीसाठी सादर करताना मौजा रतनारा येथील गट नंबर ६६७, ६६८/१, ६६८/२, ६६९/१-अ, ६६९/१-ब, एकूण क्षेत्र ९.२० एकर आर. खाजगी व्यक्तींची जागा विकत घेण्याच्या अधीन राहून जागा प्रस्तावित केली होती. मात्र ग्रामपंचायतीने याबाबतचा ठराव मंजूर केला नाही. तसेच सदर जागेवर कचरा टाकण्यास स्थानिक नागरिकांनी देखील विरोध केला आहे. त्यामुळे नगरपरिषदेस उक्त जागा अद्याप विकत घेता आलेली नाही.

नगरपरिषदेद्वारे घनकचरा व्यवस्थापनाकरीता सन २०१७ मध्ये MIDC कडे तसेच उपविभागीय अधिकारी, गोंदिया यांचेकडे जागेची मागणी केली. परंतु त्यांचा अद्याप प्रतिसाद मिळालेला नाही.

त्यानंतर नगरपरिषदेने मौजा कारंजा भूखंड क्रमांक ७९ मधील १ हेक्टर वन जमिनीची जागा मिळण्यासाठी प्रयत्न करून वन अधिकाऱ्यांशी चर्चा केली. चर्चेमध्ये सदर जमीन देण्यास वन अधिकाऱ्यांनी तत्वतः सहमती देखील दिली. तथापि, सदर जागेस देखील स्थानिकांचा आणि ग्रामपंचायतीचा विरोध असल्याने तेथे प्रकल्प करणे शक्य झालेले नाही.

आता नगरपरिषदेने घनकचरा व्यवस्थापन प्रकल्पाकरीता ७ एकर खाजगी जागा विकत घेण्यासाठी दिनांक ४ फेब्रुवारी, २०२० रोजी वृत्तपत्रात जाहिरात दिली असून त्यानुसार जागा उपलब्ध झाल्यास घनकचरा प्रकल्प तेथे स्थापित करून मोक्षधामच्या बाजूला असलेले कचरा संकलन बंद करण्यात येईल, असे नगरपरिषदेने कळविले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या रुग्णालयाबाहेर खाजगी प्रयोगशाळेचे जाळे वाढल्याबाबत

(५८) * ६३ श्री.प्रसाद लाड : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बृहन्मुंबई महानगरपालिका रुग्णालयामध्ये गोरगरीब रुग्णांकरीता १११ अनेक सुविधा मोफत तसेच प्रगत तंत्रज्ञान असलेल्या सुविधा अतिशय माफक दरामध्ये सुरु करण्यात आल्या आहेत. परंतु, रुग्णालयाच्या बाहेर खाजगी

प्रयोगशाळांचे जाळे वाढत असून त्यावर कुणाचेही नियंत्रण नसल्यामुळे अनेक दलाल हे महानगरपालिका रुग्णालयांमध्ये जाऊन विविध तपासण्यासाठी रक्त, मलमूत्र तसेच इतर नमुने घेऊन येतात, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, महापालिकेच्या लोकमान्य टिळक व केईएम रुग्णालयाच्या परीसरामध्ये खाजगी प्रयोगशाळांचे जाळे मोठ्या प्रमाणावर पसरले असून रुग्णालयातील काही वैद्यकीय तंत्रज्ञांच्या मदतीने सदर गैरकारभार सरासरीपणे होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार रुग्णांच्या जीवाशी खेळणाऱ्या दोषी प्रयोगशाळांवर परिणामकारकरीत्या आळा घालण्याच्यादृष्टीने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या सर्व रुग्णालयांमध्ये आवश्यक ती सर्व उपकरणे व तंत्रज्ञयुक्त अद्ययावत अशा प्रयोगशाळा उपलब्ध असून, त्यामार्फत सर्व प्रकारच्या रक्त तपासण्या केल्या जातात.

तसेच, महानगरपालिकेच्या रुग्णालयांमध्ये गंभीर आजाराच्या रुग्णांसाठी २४ तास चाचण्यांची सेवा उपलब्ध असल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(२), (३) व (४) Accused worked in a lab and had learnt how to draw blood अशा आशयाची बातमी “मिड डे” या स्थानिक वृत्तपत्रात दिनांक ०२ जानेवारी, २०२० रोजी प्रसिध्द झाली होती.

तथापि, आवश्यक त्या सर्व चाचण्या रुग्णालयांतील प्रयोगशाळेतच करण्याचे निर्देश बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या रुग्णालयांतील सर्व विभागप्रमुखांना देण्यात आले आहेत.

तसेच, महानगरपालिकेच्या उपनगरीय रुग्णालयांमध्ये “आपली चिकित्सा” ही सुविधा देखील सुरु करण्यात आली असून त्यास रुग्णांचा उत्तम प्रतिसाद मिळत असल्याचे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत कळविण्यात आले आहे.

**डोंबिवली पूर्व-पश्चिममेला जोडणारा कोपर पूल
धोकादायक झाल्याबाबत**

- (५९) * ५२९ अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.नागोराव गाणार, डॉ.परिणय फुके :
सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) डोंबिवली पूर्व-पश्चिममेला जोडणारा कोपर पूल धोकादायक झाल्याने वाहतुकीसाठी बंद करण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,
 - (२) असल्यास, रेल्वे महानगरपालिका प्रशासनाकडून दोन महिने उलटूनही सदर पुलाच्या कामाला सुरुवात झालेली नाही, हे ही खरे आहे काय,
 - (३) असल्यास, सदर पूल पार्किंग झोन बनला असल्याने दोन्ही बाजूने पुल बंद करण्यात आला असून शेकडो दुचाकी पुलावर पार्क केल्या जात असल्याने नागरिकांना पुलावरून चालणेही कठीण झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,
 - (४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार सदर पुलावरील अनधिकृत पार्किंग हटवून पुलाचे बांधकाम त्वरित सुरू करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
 - (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई मधील हिमालय ब्रीज दुर्घटनेनंतर कोपर पुलाचे ऑडीट आय.आय.टी. मुंबई यांनी केले असून त्यांची शिफारस तसेच त्यांनंतर मे.रॅनकॉन कन्सलटंट यांचा अहवाल विचारात घेऊन कोपर पूल धोकादायक झाल्याने दिनांक १५/०९/२०१९ रोजी वाहतुकीस बंद करण्यात आला, ही वस्तुस्थिती आहे.

(२) सदर पुलाचे बांधकाम रेल्वे व महानगरपालिकेमार्फत करण्यात येणार असून नव्याने बांधकाम करण्याकरीता प्रथमतः दिनांक ०१/०१/२०२० ते २७/०१/२०२० या कालावधीत निविदा मागविण्यात आली परंतु एकही निविदा प्राप्त न झाल्याने दिनांक २९/०१/२०२० रोजी फेरनिविदा मागविण्यात आली आहे. निविदा प्रक्रियेची कार्यवाही सुरू आहे.

(३) व (४) बंद असलेल्या कोपर पुलावर काही मोटर सायकल अनधिकृत पार्किंग करित असल्याच्या तक्रारी प्राप्त झाल्याने वाहतूक विभागाने अनधिकृत पार्किंग केलेल्या वाहनांवर कारवाई करून सदरचा रस्ता नागरिकांसाठी मोकळा करून दिलेला आहे.

सद्यःस्थितीत अनधिकृत पार्किंगच्या वाहनांवर वाहतूक शाखेमार्फत नियमित कारवाई करण्यात येते.

कोपर पुलाच्या बांधकामाबाबत निविदा प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर ६ महिन्यात पुलाचे बांधकाम पूर्ण करण्याचे प्रयोजन असल्याचे कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबईतील हायड्रंट पंप नादुरुस्त असल्याबाबत

(६०) * ३१० डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्रीमती विद्या चव्हाण, श्री.हेमंत टकले, श्री.किरण पावसकर, श्री.खवाजा बेग, श्री.आनंद ठाकूर, अॅड.हुस्नबानू खलिफे : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई महानगरपालिकाक्षेत्रात महापालिकेमार्फत बसविण्यात आलेल्या १० हजार ४७० हायड्रंट पंपपैकी तब्बल ९ हजार ३३९ हायड्रंट नादुरुस्त असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, झोपडपट्ट्या तसेच अतिक्रमित फुटपाथामुळे जमिनीखाली हायड्रंट पंप गाडले गेले असून मुंबईत अरुंद गल्ल्या, चिंचोळे रस्ते, दाटीवाटीने निर्माण झालेल्या वस्त्या असल्यामुळे हायड्रंट पंप नादुरुस्त असणे हे धोकादायक असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त १० हजार हायड्रंट पंपपैकी ९ हजार पंप पुनर्वापरामध्ये येवू शकतात असे अग्निशमन दलाचे अधिकाऱ्यांकडून सांगण्यात आले असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार उक्त प्रकरणी जबाबदार असणाऱ्याविरुद्ध कोणती कारवाई करण्यात आली असून ९ हजार हायड्रंट पंप पुनर्वापरामध्ये आणण्याकरीता कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) हे खरे आहे.

(२) मुंबईतील अरुंद गल्ल्या, चिंचोळे रस्ते, दाटीवाटीने निर्माण झालेल्या वस्त्यांच्या ठिकाणी अग्निशमनाचे काम करण्यासाठी अग्निशमन दलाकडे लहान आकाराची अग्निविमोचन वाहने उपलब्ध आहेत.

तसेच, मुंबई शहर व उपनगरांत २४ तास पाणी उपलब्ध असेल अशा २६ ठिकाणी दुर्घटनेच्या वेळी पाणी भरण्याची व्यवस्था करण्यात आली आहे.

त्यामुळे एखादी मोठी दुर्घटना घडल्यास अग्निशमन दलाच्या मोठ्या आकाराच्या टँकरद्वारे पाणी भरून दुर्घटनास्थळी ते पाणी अग्निविमोचनासाठी त्वरीत उपलब्ध होते.

(३) “मुंबई आगीच्या रडारावर” अशा आशयाची बातमी दिनांक १८/०१/२०२० रोजीच्या स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द झाली होती.

(४) व (५) पाण्याचा कमी दाब व खंडीत पाणीपुरवठा यामुळे सर्वच हायड्रंट आपत्कालीन परिस्थितीत उपयोगात येत नाहीत.

त्यामुळे सार्वजनिक इमारती व इतर ठिकाणचे मिळून एकूण ११३१ हायड्रंट कार्यरत ठेवण्यात आलेले आहेत.

तसेच, आपत्कालीन परिस्थितीत अग्निशमन दलाचे व महानगरपालिकेचे टँकर्स भरून देण्यासाठी मुंबई शहर व उपनगरामध्ये १२ ते २४ तास पुरेशा दाबाने पाणी उपलब्ध असलेल्या ६१ ठिकाणी टँकर भरणा केंद्रे कार्यरत ठेवण्यात आलेली आहेत. त्यामुळे मोठी दुर्घटना घडल्यास अग्निशमन दलाच्या मोठ्या आकाराच्या टँकरद्वारे पाणी भरून ते दुर्घटनास्थळी उपलब्ध करता येते.

**कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकाक्षेत्रासाठी वैद्यकीय महाविद्यालयाचा
प्रस्ताव शासनाकडे प्रलंबित असल्याबाबत**

(६१) * १३३६ श्री.जगन्नाथ शिंदे, श्री.किरण पावसकर, श्री.हेमंत टकले :

सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका क्षेत्रातील नागरिकांना चांगली आरोग्य सेवा मिळावी तसेच महापालिकेच्या रुग्णालयातील आरोग्य सेवा सुधारावी यासाठी पीपीपी तत्वावर वैद्यकीय महाविद्यालय सुरु करण्याचा प्रस्ताव सन २०१६ मध्ये कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका महासभेने ठराव करून तो मंजूरीसाठी शासनाकडे पाठवला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर ठरावात १०० विद्यार्थी क्षमतेच्या या महाविद्यालयात १० टक्के जागा करदाते नागरिक आणि महानगरपालिका कर्मचाऱ्यांच्या मुलांसाठी आरक्षित करण्याचे नमूद करण्यात आल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका क्षेत्रातील नागरिकांसाठी चांगली आरोग्य सेवा निर्माण करण्यासाठी महानगरपालिकेने पाठविलेल्या ठरावास मंजूरी देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१), (२) व (३) कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका क्षेत्रातील नागरिकांना चांगली आरोग्य सेवा मिळण्याकरीता सर्वसाधारण सभेने दिनांक २९/०२/२०१६ रोजी पीपीपी तत्वावर वैद्यकीय महाविद्यालय उभारण्याचा ठराव मंजूर केला आहे.

तथापि, वैद्यकीय महाविद्यालय उभारणेकामी आवश्यक जागा आजमितीस महापालिकेच्या ताब्यात न आल्याने सदर ठराव शासन मान्यतेसाठी अद्यापही सादर केलेला नाही, ही वस्तुस्थिती आहे.

सर्वसाधारण सभेने दिनांक २९/०२/२०१६ अन्वये मान्यता दिलेल्या ठरावामध्ये वैद्यकीय महाविद्यालयात १० टक्के जागा करदाते नागरिक व महानगरपालिका कर्मचाऱ्यांच्या मुलांसाठी आरक्षित असल्याचे नमूद नाही.

कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका क्षेत्रात आरोग्य सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी महानगरपालिकेचे रुक्मिणीबाई रुग्णालय, कल्याण (प.) व शास्त्रीनगर रुग्णालय, डोंबिवली (प.) ही प्रत्येकी १२० खाटांची दोन मोठी रुग्णालये, ४ लहान दवाखाने व १३ नागरी आरोग्य केंद्रे कार्यरत असून त्याद्वारे या क्षेत्रातील नागरिकांना आरोग्य सुविधा पुरविण्यात येत आहेत.

उपरोक्त ठरावातील वैद्यकीय महाविद्यालयाची जागा महानगरपालिकेच्या ताब्यात आल्यानंतर पुढील कार्यवाही सुरू करता येईल असे कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबई शहरातील उपकर प्राप्त इमारतींच्या दुरुस्तीसाठी घालण्यात आलेल्या अटीबाबत

(६२) * ३९६ श्री.विलास पोतनीस : सन्माननीय गृहनिर्माण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई शहरातील एका उपकर प्राप्त इमारतीच्या दुरुस्तीसाठी आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत केवळ एकदाच निधी वितरीत करण्याबाबतच्या सूचना दिनांक १ ऑक्टोबर, २०१९ रोजीच्या पत्राद्वारे जिल्हाधिकारी, मुंबई शहर यांनी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, मुंबई इमारत दुरुस्ती व पुनर्रचना मंडळ, मुंबई यांना दिल्या असल्याने सदयःस्थितीत मुंबई शहरातील मोडकळीस आलेल्या हजारो उपकर प्राप्त इमारतींच्या दुरुस्तीचा प्रश्न बिकट झाल्याची बाब दिनांक ७ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर पत्र निर्गमित होण्यापूर्वी ज्या उपकर प्राप्त इमारत दुरुस्तीच्या कामांना प्रशासकीय मान्यता प्रदान केली असेल परंतु आर्थिक अधिभार लागू झालेला नसेल अशा सर्व इमारतींच्या दुरुस्तीचे काम सुरू करण्यापूर्वी सन २०१९-२०२० पूर्वी कोणताही आमदार निधी मंजूर केला असेल तर अशी कामे हाती घेण्यात येवू नयेत तसेच यापुढे उपकर प्राप्त इमारतींच्या दुरुस्तीचे नवीन अंदाजपत्रक सादर करतांना संबंधित इमारतीच्या

दुरुस्तीकरीता पूर्वी कोणताही आमदार निधी मंजूर केला नाही, याबाबतचे प्रमाणपत्र अंदाज पत्रकासोबत सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने मुंबई शहरातील उपकर प्राप्त इमारतीच्या दुरुस्तीसाठी आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत निधीवर घालण्यात आलेल्या जाचक अटी रद्द करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.जितेंद्र आव्हाड : (१) होय, हे अंशतः खरे आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) सदर प्रकरणी जिल्हाधिकारी, मुंबई शहर यांचे दिनांक ३०/०१/२०२० रोजीचे पत्र तसेच नियोजन विभागाच्या अभिप्रायाच्या अनुषंगाने नियोजन विभागाच्या दिनांक १२/०७/२०१६ रोजीच्या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांनुसार बृहन्मुंबईमध्ये "अ" वर्गीय उपकरप्राप्त इमारतीच्या दुरुस्तीच्या कामांकरीता एका कामासाठी रुपये १५.०० लक्ष कमाल मर्यादेत एक किंवा अधिकच्या टप्प्यात मंजुरी प्रदान करण्याबाबतची सुधारित सूचना दिनांक १४/०२/२०२० रोजीच्या पत्रान्वये निर्गमित करण्यात आलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात पूर्णपणे प्लाॅस्टिक बंदी करण्याबाबत

(६३) * ९६१ श्री.रामदास कदम, श्री.महादेव जानकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात माहे जुलै, २०१८ पासून प्लाॅस्टिक बंदी लागू झाल्यानंतर मुंबईत विशेषतः कल्याण-डोंबिवली महापालिकेने अविघटनशिल प्लाॅस्टिक विरोधात सुरु केलेली कारवाई गत काही महिन्यांपासून मंदावल्यामुळे दुकानात मोठ्या प्रमाणात प्लाॅस्टिक पिशव्यांचा वापर पुन्हा सुरु झाला असून रस्त्यावर प्लाॅस्टिकचे ढीग ही निदर्शनास आले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पुर्वी ५० मायक्रॉनच्या खालील प्लाॅस्टिकच्या काळ्या रंगाच्या पिशव्यांमधून दिल्या जाणाऱ्या वस्तू आता पिवळ्या, निळ्या, हिरव्या रंगातील प्लाॅस्टिकच्या पिशव्यांमधून देण्यात येत असून विक्रेत्यांपर्यंत प्लाॅस्टिकच्या पिशव्या पोहचविणाऱ्या टोळ्या आणि उत्पादकांवर शासनाने कोणतीही कारवाई केली नसल्याचे निदर्शनास आले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार राज्यात पूर्णपणे प्लाॅस्टिकबंदी करण्याबाबत तसेच प्लाॅस्टिकचे उत्पादन व परराज्यातून येणाऱ्या प्लाॅस्टिकवर पूर्णपणे बंदी आणण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत महानगरपालिका क्षेत्रात दिनांक २३/०६/२०१८ पासून प्रतिबंधित प्लाॅस्टिकवर कारवाई करण्यात येत आहे.

बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमार्फत दिनांक २३/०६/२०१८ ते दिनांक ३०/०१/२०२० या कालावधीत ८४,१५५ किलो प्लाॅस्टिक जप्त करण्यात आले असून रुपये ४.५३ कोटी इतका दंड वसूल करण्यात आला असल्याचे महानगरपालिकेने कळविले आहे.

(२) व (३) प्लाॅस्टिक बंदी असलेला माल हा दमन, गुजरात येथून मुंबई येथे आणला जात असल्यामुळे महाराष्ट्र प्रदूषण नियामक मंडळाच्या अधिकाऱ्यांनी धडक मोहिम राबवून दमन, गुजरात येथून येणाऱ्या बंदी असलेल्या मालाचे ट्रक पकडून, सदर ट्रकवर कारवाई करण्याकरीता पोलीस स्टेशनमध्ये तक्रार दाखल करण्यात आली आहे.

तसेच, महाराष्ट्र प्लाॅस्टिक व थर्माकॉल अविघटनशील वस्तुंचे (उत्पादन, वापर, विक्री, वाहतूक, हाताळणी, साठवणूक) अधिसूचना २०१८ नुसार, मुंबई परिक्षेत्रातील ५३ प्लाॅस्टिक उत्पादकांना उत्पादन बंद करण्याचे आदेश दिले आहेत.

मा.मंत्री, पर्यावरण यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यातील विभागीय आयुक्त, महानगरपालिका आयुक्त व जिल्हाधिकारी यांच्यासमवेत दिनांक ०४/०२/२०२० रोजी व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंगद्वारा झालेल्या बैठकीमध्ये, सदर अधिसूचनेची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याबाबत निर्देश देण्यात आले असून, प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सर्व महानगरपालिकांना कृती आराखडा तयार करून पर्यावरण विभागास सादर करणे बंधनकारक करण्यात आले असल्याचे पर्यावरण विभागाने कळविले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

साखरा ते हिवरखेडा पाटील (ता.सेनगांव, जि.हिंगोली)
रस्त्याची अत्यंत दुरवस्था झाल्याबाबत

(६४) * ४३६ श्री.विप्लव बाजोरिया : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) साखरा ते हिवरखेडा पाटील (ता.सेनगांव, जि.हिंगोली) रस्त्याची अत्यंत दुरवस्था झाल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले असून सदर रस्त्याच्या दुरवस्थेमुळे वाहनधारकांना वाहन चालवितांना त्रास सहन करावा लागत आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर रस्त्याचे नव्याने डांबरीकरण करून देण्याबाबत स्थानिक ग्रामस्थांकडून मागणी होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने उक्त रस्त्याचे डांबरीकरण करून देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही.

(२) व (३) प्रश्नाधीन रस्त्याची सुधारणा करण्याचे काम प्रगतीपथावर असून माहे मार्च, २०२० पर्यंत पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे. सदर स्थितीत रस्त्याच्या पृष्ठभागावरील खड्डे भरण्यात आले असून रस्ता वाहतुकीसाठी सुस्थितीत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अकोला जिल्ह्यातील अकोला-निंबा-तेल्हारा तसेच अकोट तेल्हारा
रस्त्यांची कामे प्रलंबित असल्याबाबत**

- (६५) * ११८ श्री.गोपिकिशन बाजोरीया : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) अकोला जिल्ह्यातील अकोला-निंबा-तेल्हारा तसेच अकोट तेल्हारा या रस्त्यांकरीता शासनाने निधी मंजूर करून निधीचे व्यवस्थापन करणाऱ्या स्थानिक अधिकाऱ्यांमध्ये समन्वय नसल्याने ग्रामीण भागातील रस्त्यांची कामे प्रलंबित असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर रस्त्यांची कामे अपूर्ण अवस्थेत असून दिलेल्या मुदतीमध्ये रस्त्यांची कामे कंत्राटदारांनी पूर्ण केली नाहीत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कामामध्ये दिरंगाई करणाऱ्या दोषी अधिकाऱ्यांवर कारवाई करून रस्त्याची कामे पूर्ण न करणाऱ्या कंत्राटदारांना दंड आकारून त्यांना काळ्या यादीत टाकण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अशोकराव चव्हाण : (१) हे खरे नाही.

(२) अकोला ते निमकर्दा कि.मी. ३०/२०० ते ३८/०० ही लांबी HAM मध्ये प्रगतीत आहे व निमकर्दा ते निंबा फाटापर्यंत कि.मी. १६/८०० ते ३०/०० या लांबीत रस्त्याची सुधारणा करण्याकरीता सन २०१७-२०१८ चे अर्थसंकल्पात निधी प्राप्त झाला असून हे काम पूर्ण करण्यात आले आहे.

तसेच अकोट तेल्हारा रस्त्याचे काम प्रगतीत आहे. सदर कामे विहित मुदतीत पूर्ण करण्यात येत आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

ठाणे शहरातील विकासात्मक कामे सुरु करण्याबाबत

(६६) * ६०३ श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.शरद रणपिसे, अॅड.हुस्नबानू खलिफे, श्री.जनार्दन चांदूरकर, श्री.रामहरी रुपनवर, डॉ.वजाहत मिर्झा, डॉ.सुधीर तांबे, प्रा.जोगेन्द्र कवाडे, श्री.अमरनाथ राजूरकर : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ठाणे शहरातील रस्ता रुंदीकरण व इमारतींचा पुनर्विकास प्रस्ताव महानगरपालिका सभागृहात मंजूर होऊनही काही त्रुटीमुळे प्रलंबित असल्याचे माहे जुलै, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त रस्ता रुंदीकरणाचा व इमारती पुनर्विकासातील त्रुटींची पूर्तता करून सदर विकासात्मक कामे सुरु करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१) व (२) ठाणे महानगरपालिका क्षेत्रातील अस्तित्वातील ९.०० मी. पेक्षा कमी रुंदी असलेले रस्ते विकास योजनेमध्ये ९.०० मी. रुंदीचे दर्शविण्यासाठी महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगर रचना अधिनियम, १९६६ चे कलम ३७ अन्वये फेरबदल करण्यासाठी ठाणे महानगरपालिकेच्या सर्वसाधारण सभेने ठराव क्र.२९७, दिनांक १९/९/२०१८ पारित केला असून, त्यानुषंगाने पुढील वैधानिक कार्यवाही ठाणे महानगरपालिकेकडून सुरु आहे. ठाणे महानगरपालिकेकडून कलम ३७ चा प्रस्ताव शासनास प्राप्त झाल्यावर त्यावर गुणवत्तेनुसार निर्णय घेण्याची शासनाची भुमिका आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

लातूर शहरास उजनी जलाशयातून पाणीपुरवठा करण्याबाबत

(६७) * २४४ श्री.विक्रम काळे, श्री.हेमंत टकले, श्री.सतिश चव्हाण, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.दत्तात्रय सावंत, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.श्रीकांत देशपांडे : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४४७८० ला दिनांक २८ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) लातूर शहरास पाणीपुरवठा करण्यासाठी उजनी जलाशयातून नविन पाणीपुरवठा योजना मंजूर करण्याबाबत कोणतीही कार्यवाही करण्यात आली नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, लातूर शहरास उजनी धरण व माजलगाव धरण या दोन स्रोतावरून पाणीपुरवठा करण्याबाबतची व्यवहार्यता तपासण्याच्या सूचना महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणास देण्यात आल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून लातूर शहरास उजनी जलाशयातून पाणीपुरवठा करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच शासनाने केलेल्या कार्यवाहीचे स्वरूप काय असून महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत व्यवहार्यता तपासण्याची कार्यवाही पूर्ण झाली आहे काय,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१), (२), (३) व (४) लातूर शहरास सद्यःस्थितीत मांजरा धरण या स्रोतावरून पाणीपुरवठा करण्यात येत आहे.

लातूर शहरास अधिक शाश्वत स्रोतावरून पाणीपुरवठा करण्याच्या हेतूने उजनी धरण व माजलगाव धरण या दोन स्रोतावरून पाणीपुरवठा करण्याबाबतची व्यवहार्यता तपासण्याच्या सूचना महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणास देण्यात आल्या होत्या.

त्यानुसार महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने लातूर शहरास पाणीपुरवठा करण्यासाठी उजनी जलाशय उद्भव गृहीत धरून योजनेची प्राथमिक आखणी केली असून, ढोबळ अंदाजपत्रक तांत्रिक व सविस्तर तपासणीसाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या मुख्यालयाकडे सादर करण्यात आले होते.

सादर अंदाजपत्रकावर उपस्थित मुद्द्यांची पूर्तता करण्याची कार्यवाही महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत सुरु आहे.

या योजनेची व्यवहार्यता तपासणी होताच यासंदर्भात लातूर महानगरपालिकेमार्फत सर्वसाधारण सभेत ठराव घेण्याची कार्यवाही करण्यात येणार आहे.

**नागपूर महानगरपालिका अग्निशमन विभागांतर्गत
पदे रिक्त असल्याबाबत**

(६८) * १७७५ श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय नगरविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागपूर महानगरपालिका अग्निशमन विभागांतर्गत मुख्य अग्निशमन अधिकारी, वाहन चालक, फायरमन इत्यादी असे एकूण ८४४ मंजूर पदे असताना केवळ २०५ कर्मचारी कार्यरत असून ७५ टक्के पदे रिक्त असल्याचे दिनांक २० जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने सदर रिक्त पदे भरण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.एकनाथ शिंदे : (१), (२) व (३) नागपूर महानगरपालिका, अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभागासाठी मंजूर १३ अग्निशमन स्थानकासाठी ८७२ वेगवेगळ्या पदांचा आकृतिबंध मंजूर आहे.

सध्या कार्यरत ०९ स्थानकाकरीता ६१० पदांची रचना आहे. त्यानुसार या ०९ स्थानकाकरीता सद्यःस्थितीत २०२ पदे कार्यरत असून, विविध संवर्गातील ४०८ पदे रिक्त आहेत.

यातील मुख्यत्वे "अग्निशमन विमोचक" या पदाच्या सुधारित सेवाप्रवेश नियमाच्या मान्यतेसंदर्भातील प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे. तदनंतर सदरच्या पदभरती संदर्भात महानगरपालिकास्तरावर पुढील उचित कार्यवाही करण्याची तजवीज ठेवली आहे. असे आयुक्त, नागपूर महानगरपालिका यांनी त्यांच्या अहवालात नमूद केले आहे.

मुख्य अग्निशमन अधिकारी व उपमुख्य अग्निशमन अधिकारी प्रतिनियुक्तीने उपलब्ध करून देण्यासंदर्भात संचालक, महाराष्ट्र अग्निशमन सेवा यांचेकडून कार्यवाही करण्यात येत आहे.

विधान भवन :
मुंबई.

श्री.राजेंद्र भागवत
सचिव (कार्यभार),
महाराष्ट्र विधानपरिषद

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर करण्यात आली आहे.
मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.